

T.C

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSELİ ERGENLERDE BAĞLANMA DÜZEYLERİ İLE
DUYGUSAL ZEKA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Zehra AKYILDIZ

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN

İstanbul, 2017

T.C
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSELİ ERGENLERDE BAĞLANMA DÜZEYLERİ İLE
DUYGUSAL ZEKA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

**Zehra AKYILDIZ
144102158**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN

İstanbul, 2017

T.C.
ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

.....SOSYAL BİLİMLER..... ENSTİTÜSÜ

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 144102158
Öğrenci Adı Soyadı	: Zehra Akyıldız
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten
Tezin Başlığı	: Liseli Ergenlerde Bağlanma Düzeyi ile Duygusal Zeka İlişkisi

Toplantı Tarihi	: 01.03.2017	Saati	: 00:00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ Geldi		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir.			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın tez çalışması başarılı bulunarak KABUL edilmesine,			
☐ Yapılan savunma sınavı sonunda tez çalışmasının DÜZELTİLMESİNE , düzeltme için adaya ..... ay EK SÜRE verilmesine (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonunda tezin REDEDİLMESİNE			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU			
İle karar verilmiştir.			
Savunmada Tezin Başlığı : ☒ Değişmedi ☐ Değişti			
Tezin Yeni Başlığı : ☐ Değişmedi			
Öğrenci Savunmaya : ☐ Gelmedi			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ İLE REDDEDİLMİŞTİR.			

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. Gülben Hızlı Sayar	
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten	
Üye	Doç. Dr. Korkut Ulucan	
Üye		
Üye		

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları gerekir.)

Sayı No :

Tarih : 2 / 3 / 2017

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Doç. Dr. Gülben Hızlı Sayar

Not: Bu forma orijinal raporlar (bir nüsha) eklenecektir.

Anabilim Dalı Başkanı
(Unvanı, Adı Soyadı, İmza)

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘‘Liseli Ergenlerde Bağlanma Düzeyleri ile Duygusal Zeka Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../...

Zehra AKYILDIZ

İmza:

Önsöz

Bu çalışma liseli ergenlerde bağlanma düzeyleri ve duygusal zeka arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmanın hazırlanması sürecinde bilgi ve deneyimlerini aktaran, desteğini her daim hissettiğim danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN'e ve bana maddi ve manevi desteklerini sunan sevgili eşim ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

(AKYILDIZ, Zehra, Yüksek Lisans, İstanbul, 2017)

LİSELİ ERGENLERDE BAĞLANMA DÜZEYLERİ VE DUYGUSAL ZEKA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Özet: Araştırmada kişinin kendisi için önemli gördüğü kişilere karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağı ifade eden bağlanma ile kişinin kendini tanınması, duygularını tanımlaması ve duygularının farkında olmasını ifade eden duygusal zeka arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada bireylerdeki bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri saptanmıştır. Çalışma, 14-18 yaş arası 120 birey ile örneklem grubu oluşturulmuştur. Bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Katılımcılardan çalışmaya katılmaya Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Veri Formu, Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri ve Schutte Duygusal Zeka Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmaya katılanların sonuçları incelendiğinde anneye ve babaya bağlanma biçimi ve duygusal zekanın, cinsiyet, yaş, gelir seviyesi, kardeş sayısı, anne-baba birlikteliği, anne-baba eğitim durumu ve doğumdan itibaren bakımı üstlenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Anneye ve babaya bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiye göre katılımcıların annelerine olan bağlılığı arttığında babalarına olan bağlılığı da artarken, annelerine olan bağlılığı azaldığında babalarına olan bağlılığının da azaldığı söylenebilir. Anne-babaya bağlanma düzeyleri ve duygusal zeka arasındaki ilişki incelendiğinde ise istatistiksel olarak bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Araştırmada anne ve babaya bağlanma düzeyleri ile duygusal zekanın sosyodemografik veri formundaki değişkenler ve kendi aralarında anlamlı bir fark bulunamaz iken katılımcıların anne ve babalarına bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Bağlanma Düzeyleri, Duygusal Zeka.

ABSTRACT

AKYILDIZ, Zehra, Master's Thesis, İstanbul, 2016)

The Forms of Attachment on High School Adolescents and the analysis of the Relationship Among Emotional Intelligence

Abstract: In this research, the attachment which expresses strong emotion to the person regards as important for him, self awareness and to be able to describe himself and the relationship among emotional intelligence which expresses to be aware of his emotions are studied. Attachment levels and emotional intelligence levels of individuals are determined. This study consisted of a sample group of 120 individuals aged 14-18 years. Pearson correlation analysis is used to measure the relationship among the independent variables. Informed Consent Form, Sociodemographic Data Form, Parent and Peer Attachment Inventory and Schutte Emotional Intelligence scale are performed on the participants.

When the results of the participants are examined, there was no statistically significant difference between the attachment style of mother and father and the number of siblings of gender age, level of emotional intelligence, compared to parents educational status and those who took care from birth.

When the relationship between the attachment levels of mother and child are examined, there is a statistically significant relationship among these two variables.

According to this relationship, it can be stated that when the participants attachment to their mother increase correspondingly their attachment to their fathers increase and while their attachment to their fathers decrease, their attachment to their mother decrease. When the relationship between parental attachment level and emotional intelligence are examined, statistically there is no significant relationship among these variables. While there is no significant difference found in the study between the style of attachment to the mother and father, the variables in the sociodemographic data form of the emotional intelligence and themselves, there is also a significant in the way that participants attachment to their parents. In our study the relationship between the attachment levels of the adolescents who attend high school education and the levels of emotional intelligence are examined.

Keywords: Adolescence, Levels of Attachment, Emotional Intelligence.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	i
Önsöz	ii
Özet	iii
Abstract.....	iv
Kısaltmalar	vii
Tablolar Listesi	viii
BİRİNCİ BÖLÜM-GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.2. Sınırlılıklar	5
1.3. Hipotezler	6
İKİNCİ BÖLÜM-KAYNAK TARAMASI	7
2.1. BAĞLANMA DÜZEYLERİ.....	7
2.1.1. Bağlanma Kuramı.....	7
2.1.2. İnsan Hayatının Farklı Devrelerinde Bağlanma.....	8
2.1.3. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma.....	8
2.1.4. Ergenlikte Bağlanma.....	10
2.1.5. Yetişkinlikte Bağlanma.....	11
2.2. DUYGUSAL ZEKA	13
2.2.1. Duygusal Zeka Kavramı.....	13
2.2.2. Duygusal Zekanın Tarihsel Gelişimi.....	14
2.2.3. Duygusal Zeka İle İlgili Tanımlar.....	16
2.2.4. Duygusal Zekanın Boyutları	17
2.2.5. Duygusal Zeka Modelleri	18
2.2.6. Bağlanma Düzeyleri ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki ve İlgili Araştırmalar.....	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-YÖNTEM.....	25
3.1. Veri Toplama Aracı	25
3.2. Verilerin Toplanması	25
3.3. Evren ve Örneklem	26

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM-BULGULAR	27
4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin İncelenmesi	27
4.2. Katılımcıların Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların İncelenmesi	27
4.3. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	31
4.4. Katılımcıların Yaşları ile Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	32
4.5. Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	33
4.6. Katılımcıların Kardeş Sayıları ile Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	34
4.7. Katılımcıların Anne ve Babalarının Birlikte veya Ayrı Olması ile Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	35
4.8. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	36
4.9. Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	37
4.10. Katılımcıların Doğumdan İtibaren Bakımlarını Üstlenene Göre Duygusal Zeka ve Bağlanma Düzeyleri Envanterinin Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
BEŞİNCİ BÖLÜM-TARTIŞMA ve SONUÇ	45
5.1. Tartışma ve Sonuç	45
5.2. Öneriler.....	51
Kaynaklar	53
Ekler	56
Ek. 1. Gönüllü Olur Formu	56.
Ek.2. Demografik Bilgi Formu	59
Ek.3. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Anne Formu.....	61
Ek.4. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Baba Formu.....	62
Ek.5. Schutte Duygusal Zeka Ölçeği	63
Özgeçmiş	65

KISALTMALAR

BD : Bağlanma Düzeyleri

DSM -5 : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition

EQ : Duygusal Zeka

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyete İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 2. Yaşa İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 3. Gelire İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 4. Kardeş Sayısına İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 5. Anne-Baba Birlikteliğine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 7. Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 9. Doğumdan İtibaren Bakımı Üstlenen Kişiyeye İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 8. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Tablo 9. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 10. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Gelir Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 11. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Kardeş Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 12. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Anne-Baba Birlikteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Tablo13. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Annelerinin Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 14. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Babalarının Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 15. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Tablo 16. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 17. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Gelir Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 18. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Kardeş Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 19. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Anne-Baba Birlikteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Tablo 20. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Annelerinin Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 21. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Babalarının Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 22. Bağlanma Düzeyleri ve Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

1.GİRİŞ

Ergenlik, zihinsel ve bedensel gelişmenin yanı sıra, cinsel ve psiko-sosyal olgunluğun bir bileşimidir. Françoise Dolto, ergenlik dönemini ikinci kez doğuş şeklinde tanımlamaktadır. Doğum, fetüs halinden yeni doğan haline geçişi, ergenlik de çocukluk döneminden erişkinliğe geçişi simgeler. Ergenlik, kişinin oldukça dayanıksız ve duyarlı olduğu bir süreçtir (Akt.: Parman, 2000). Hall, ergenin duygusal yaşamının zıt kutuplar arasında gidip geldiğini ifade etmiştir.

Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre bireyler gelişimlerini sekiz evrede tamamlamaktadırlar. Şahin (2009) her gelişim evresinin önceki evrelerden etkilenmekte olduğunu, aynı zamanda sonraki evrelere basamak oluşturduğunu vurgulamaktadır. Erikson (1968) göre '*yaşamın ilk dönemi, temel güvene karşı güvensizlik dönemidir*'. Bakım verenin bebeğe yönelik tutumları çelişki içermediği takdirde çocuk temel bir güven duygusu oluşturacaktır. Ters durumda ise bebek beslenme, sevilme, güvende olma ihtiyaçları karşılanmadığı için çevresindeki insanlara güvenmemeyi öğrenecektir. Benzeşimli olarak John Bowlby (1973) hayatın başlangıç sürecinde bakım verenin eylemlerinin yeni doğanda güven dolu ya da güven içermeyen bağ kurmanın meydana geleceğini vurgulamıştır.

Ergenlik döneminde ergen bağ kurma örüntüsünde, ebeveyn ile ergen arasındaki ilişkilerde temel dönüşümler yaşanır (Sümer, 2006). Thompson (2006) bakım veren ile bağlanma ilişkisi geliştiren çocukların onların desteği ve yakınlığı olmaksızın ihtiyaçlarını karşılayamaz ve özerklik kazanamaz iken ergenlik dönemindeki bireyin, artık toplum içinde kendi başına girişimlerde bulunabilme, başkalarıyla etkileşimler ve duygusal yakınlık kurabilme yeterliliğine ulaştığını ifade etmiştir. Bir yandan da adolesan sürecindeki birey anne-babaya yönelik ikircikli duygular içerisindedir. Anne-babaya bağımlı olmaktan kurtulmayı amaçlarken aynı zamanda yardımlarına da ihtiyaç duymaktadır.

Bağlanma; Bowlby (1969) tarafından insanların doğumdan itibaren tüm yaşamları boyunca yaşadıkları stresli durumlarda belli bir figüre yakın olma ve bunu sürdürme eğilimi olarak tanımlanan duygusal bir bağı ifade etmektedir.

Bir duygulanım düzenleme kuramı olan bağlanma başlangıçta Cindy Hazan , Philip R. Shaver (1987) ile ifade kalıbına oturtulmuş bir kavramdır. Bağlanma kuramı, temelinde etoloji ve psikoanalitik kuramların bulunduğu, John Bowlby'in geliştirdiği bir kişilik gelişimi kuramıdır. Bowlby (1969), araştırmalarında bağlanma kuramının temel düşüncelerini geliştirmiş olup

bebeğin anneye veya bakım verene olan bağlanmasının önemi vurgulamış ve ayrılık, gereksinim ve yaşanan kayıp durumlarında ortaya çıkabilecek olumsuzlukları ve sorunları ortaya çıkarmıştır.

Bağlanma, sosyalizasyonun oluşumunun asıl temellerini meydana getirerek küçük yaştaki kişinin sonraki yaş dönemlerinde güven dolu yakınlıklar geliştirmesinde gereklidir.

Bağ kurma teorisyenlerince bilhassa üzerinde yoğunlaşılana, mühim görülen yakınlık kurma şekilleri, bilinç yönünden simgeler veya bağ kurmanın bilişle ilgili çalışma biçimleri içinde özdeşleşmiştir. Bağ kurmanın deruni çalışma biçimlerinin gizil sonucu olarak, yakınlık kurma eğilimlerinin ilerleyişi veya adolesan, erişkinlik süresince duygu ve coşku dolu iletişimlerin oluşmasına yönelik beklentiler olarak bilinmektedir. Gonzaga (2001) bekleme içeren tutumların kişinin emniyette hissetme, diğerine yakınlığıyla diğer bir kişinin bırakılmaya maruz kalma kaygılarını içermektedir. Bowlby bireyin içten gelen çalışma biçimlerinin bireyler arası karşılıklı etkide bulunma vasıtasıyla olgunlaştığını ifade etmiştir. Çalışma biçimleri, kişinin; anne ve baba, dostlar, yaşlılar, öğreticiler gibi hem bağ kurma biçimleri hem de değişim ve olgunlaşmanın gerçekleşme şeklini belirlemektedir. Kişiler bahsedilen çalışma biçimlerini hayatlarının ileriki dönemlerinde başka iletişimlerine taşıdığı takdirde başka kişilere yönelik bağ kurma biçimi ortaya çıkmaktadır. Bağlanma, kişilerin güven duyumsamalarına dayanmakta olup bağ kurmanın yardımcı sürecine dayalı bireyi kaygılardan alıkoyan yapıyı içermektedir.

Lopez (2000) bağlanma biçimlerinin hem adolesan hem de erişkinlik döneminde hayata tesir eden pozitif ve negatif yönlerinin bulunduğu ifade edilmektedir. Kimliği edinme arayışında bağ kurma mühim mevzuların başlangıcında yer almaktadır. Aynı zamanda literatüre bakıldığında ergenlik dönemindekilerin bağ kurma düzeyleri ve uyum sağlama davranışlarının ilişkili olduğu görülmektedir.

Araştırmacıların son yirmi yıl içerisinde bağlanma yönelimlerindeki kişisel farklılıkları ortaya çıkarmış oldukları görülmektedir. Örneğin, Hazan ve Shaver (1987) tarafından bağlanma biçimlerine ilişkin olarak ergenler ve yetişkinlerin güvenli, kaçınan ve kaygılı olarak sınıflandırmış oldukları dikkat çekmektedir. Bartholomew ve Horowitz'in ise bağlanma biçimlerini, olumlu ve olumsuz kutuplarda değerlendirilen zihinsel modellerin kesiştiği noktada tanımladıkları görülmektedir.

Böylelikle, iki boyutun olumlu ve olumsuz kutuplarda değerlendirilen zihinsel modeller çaprazlanmasından ortaya dört temel bağlanma biçiminin çıkacağını ileri sürmüşlerdir;

- a) Güvenli,
- b) Korkulu,
- c) Saplantılı,
- d) Kayıtsız.

Güvenli bağlanma düzeyi; olumlu benlik ve başkaları modellerinin bileşimini, korkulu bağlanma biçimi; olumsuz benlik ve başkaları modellerinin bileşimini, saplantılı bağlanma biçimi; olumsuz benlik modeli ile olumlu başkalarının bileşimini, kaçınmacı bağlanma biçimi yüksek özsaygı ile diğerlerine yönelik olumlu olmayan bir anlayışın var olduğu bileşimi içermektedir. Bartholomew'e göre güvenli bireyler, pozitif kendilik idrakını ve kendini beğenilmeye layık görme hissini diğerlerinin inandırıcı, yardımcı olan, kolay bulunan, kötü düşünce beslemeyen pozitif beklentiler ile birleştirmektedirler. Korkulu kişiler, kişisel değerli olmadıklarına dair hisleri beraberinde diğerlerinin güvenilir ve kabul edici olmadıklarına yönelik beklentilerini yansıtmaktadırlar. Saplantılı kişiler, kendini değersiz hissetme ve sevilmeye layık görmeme duyguları ile başkalarına ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunmaktadırlar. Kayıtsız kişiler ise özerkliğe aşırı önem vermekte, başkalarına olan gereksinimi ve yakın ilişkilere olan gerekliliği savunmacı bir biçimde reddetmektedirler.

Bu araştırmada incelenen diğer bir özellik ise duygusal zeka yetenekleridir.

Duygularımız yaşamsal varlığımızın en temel öğelerinden biridir. Tıpkı sahip olduğumuz organlarımız gibi duygularımızın da işlevleri bulunmaktadır. Duygularımızın görevi tabiata, topluluğa uyarak yaşamımızı sürdürme olanağımızı arttırmaktır. Üstün Dökmen (2000) kişinin olağan hayatını idame ettirebilmesi sebebiyle hislerin elzem olduğunu ifade etmiştir.

Duygular tipik olarak içsel ya da dışsal, kişi için iyi ya da kötü bir değer taşıyan olaylara bir yanıt olarak ortaya çıkar (Salovey, Mayer 1990).

Çok eski bir geçmişi olmayan duygusal zeka kavramı, insan ilişkileri ve iletişim söz konusu olduğunda gittikçe öne çıkmaya başlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde duygusal zeka, sosyal zekanın bir alt alanı olarak kabul edilmekte ve fikir üretmeye destek sağlamak amacıyla hislerin idrak edilmesi, istimali, hem his yönünden hem de entelektüel ilerlemeyi sağlayabilmek adına hisleri düzenleyebilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır (Aşan, Özyer, 2003). Başka bir tanıma göre duygusal zeka; duyguları doğru bir şekilde idrak etme, yargıya varma, dışarıya yansıtma, duygulardan faydalanarak ve/veya duyguları üreterek (generate) görüşü kolay hale getirme, hisleri, duygu yüklü öğrenmeyi anlama, hem duygu açısından hem de zihinsel gelişim açısından pozitif yönde etki için duyguları düzenleme yeteneklerini kapsar (Mayer ve Salovey 1993).

Toplumsal, bilime dayanan ilerlemeler baz alınarak 1990 yıllarının başlangıcında Salovey, Mayer hissi becerileri belleğe dayalı beceriler olarak tanımlamışlardır. Çakar ve Arbak' a (2004) göre bu bakış açısının en önemli katkısı duyguları, değişimi güç olan bireysel özellikler olarak değil, geliştirilmesi mümkün olan yetenekler biçiminde ele alınmasıdır.

Peter Salovey ve John D. Mayer tarafından duygularla başa çıkabilme becerisi hakkında yapılan araştırmanın teorik düşünceleri; kişilerin hisleri idrak etme, anlamlandırma, duygu yüklü öğrenilenlerden yararlanabilme becerileri farklılık göstermektedir, kişinin duygularla başa çıkabilme düzeyi, gerek entellektüel gerek ise duygu bağlamında başarı ve gelişimine çok önemli katkı sağlamaktadır.

Duygularla başa çıkabilme yeteneği yalnızca nitelik ya da beceriyi simgelememekte, kişinin kendisinin, diğerlerinin hislerini denetimde tutmasını kolaylaştıran, kişinin hayatında güdülenme ve ulaşılması istenen hedefe varılmasını sağlayıcı hislerden yararlanmaya yardımcı olan becerilerin birleşimidir (Akt. Acar, 2002).

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

15-18 yaş aralığındaki lise öğrenimi gören ergenlerde bağlanma düzeyleri ve EQ seviyeleri bakımından anlam taşıyan bağlantının var olma ya da olmama durumunun araştırılması bu çalışmanın temel amacıdır. Literatür incelendiğinde ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka yetenekleri arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların son derece az olduğunu görmekteyiz. Alan çalışmalarına temelde yapılacak katkı bağlanma düzeylerinin duygusal zeka düzeylerine etkisi var mı sorusuna cevap bulmaktır. Bağlanma, literatürde Grogan (2005) tarafından yeni doğan ve ilk bakım veren kişi ile gerçekleşen ve his yönünden bebeğin emniyet duyguları içerisinde olmasına olanak tanıyan güçlü duygu yüklü yakınlık biçiminde ifade edilmektedir. Duygusal zeka ise duyguları algılama, düşünceye yardımcı olacak duygulara erişme ve meydana

getirme, duyguları anlama ile zihinsel ve duygusal gelişimi desteklemek amacıyla duyguları düzenlemeyi ifade etmektedir. Bu çalışma bağlanma düzeyleri ve duygusal zeka yetenekleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek bireylerin dünyayı algılaması ve açıklamasına etkisini inceleyecek olması açısından önem arz etmektedir. Kızlar ile erkeklerin EQ seviyeleri bakımından farklılık mevcut mudur sorusuna da cevap arayacaktır.

Alan çalışmalarına temelde yapılacak katkı ergen bağlanma düzeyleri duygusal zeka düzeyini etkiler mi sorusuna yanıt bulmaktır. Bu çalışma bağlanma düzeylerinin önemini vurgulamak ve ergen duygusal zeka düzeyine derecede etkilediğini görmek adına önem arz etmektedir.

1.2. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma İstanbul ili Pendik ilçesinde rastgele seçilen 15-18 yaş arası 120 bireyden edinilen datalarla kısıtlıdır.
2. Bireylerin toplumsal ve demografik malumatlarına yönelik datalar, ölçülen form ile kısıtlıdır.
3. Bireylerin bağlanma düzeyleri ile ilgili datalar, Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri'nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.
4. Bireylerin duygusal zeka düzeylerine ilişkin veriler, Schutte Duygusal Zeka Ölçeği'nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.3.Hipotezler

- H1: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H2: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H3: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H4: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H5: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile anne ve babanın birlikte/ayrı olma durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H6: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H7: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H8: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile doğumlarından itibaren bakımlarını üstlenen kişi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H9: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H10: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H11: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H12: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H13: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile anne ve babanın birlikte/ayrı olma durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H14: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile annelerinin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H15: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile babalarının eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H16: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile doğumlarından itibaren bakımlarını üstlenen kişi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H17: Bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2. KAYNAK TARAMASI

2.1. BAĞLANMA DÜZEYLERİ

2.1.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, bireylerin kendileri için önem arz eden başka kişiler ile kuvvetli duygu yüklü ilişkide bulunma meyilinin sebeplerini izah eden bakış açısıdır. Duygu yüklü yakınlığı elde etme biçimi ve ihtiyacı, yeni doğan varlıkların hayatlarını sürdürebilmeleri için gerekmede olup gelişim bakımından işlevi önemli görülen bağlanma davranışını ifade etmektedir. Bağlanma düzeni, bebeklerin, kendilerinin bakımını karşılayan birey ya da bireyler ile fiziksel yakınlığını güçlü tutarak dış dünyadan yönelebilecek tehditlerden alıkoymayı sağlamakta ve de onların çevrelerine yönelik keşiflerine elzem şartları oluşturmaktadır.

Hazan ve Shaver (1990) bağlanmayı, bebeklik döneminden itibaren başlayarak yaşamının bitişine dek kişinin zihin sağlamlığı ve kişiye duygu yüklü yardım ve sakınma hazırlayan bağ kurma silüetleriyle iletişiminin güçlü yakınlıktan oluştuğu şeklinde tanımlamaktadırlar. Bağ kurmanın ilk aşamasını bebeği dünya getirenle, bebeğin dünyaya gelmesi akabinde gerçekleşen dokunuş oluşturmaktadır. Bowlby bağ kurmayı, bireyin yaşamında farklı hissettiği kişilerle etkide bulunduğu zaman haz duymasını, huzursuzluk, gerginlik hissettiğinde ise yakın çevresiyle birlikte olarak rahatlamasına yardımcı olan duygu yüklü bağdır. Bowlby , bahsedilen bağın anne ile yeni doğan veya bebeğin bakımını karşılayan ilk birey ile oluştuğunu ifade etmiştir. Bu haliyle bağ kurma teorisi, yeni doğan ile bakım veren aralarında, küçük yaştaki kişinin kendiliğın teşekkülüne, toplumsal çevre ile ilgili düşüncelerinin ilerleyişine katkıda bulunan hissi bir dizi şeklinde tanımlanmaktadır.

Freud, bebeklerin, oral doyum sağlayan obje veya kişiye bağlandıklarını öne sürmüştür. Birçok bebek için bu çoğunlukla onu besleyen anne olmaktadır.

Bağ kurma teorisini savunanlar, bağ kurma düzeyinin, kişinin bütün hayatına tesir etmekte olup şekillendirmekte olduğunu ifade etmektedirler. Bireyin karşı cinsle olan ilişkisini, çalışma yaşantısını, eğitsel hayatına da etkide bulunmaktadır. Allen'a (2000) göre bağlanmanın görülmekte olan tesirleri, bireylerde karakter niteliği şeklinde oluşmaktadır.

Erikson ve Sullivan (1968), bağlanmanın önemi ile ilgili özellikle ergenlik ve erken yetişkinlikte derin ve anlamlı ilişkiler kurmanın, yerine getirilmesi gereken en önemli görevlerden biri olduğunu ifade etmektedir (Akt., Burger, 2006).

Ainsworth (1989) bağlanmayı, kişide duygusal bir bağın oluşumunu, bu bağın sürekliliğini ve kişinin yakınlığını sürdürme ihtiyacı içinde olmasını içerdiğini ifade etmektedir. Kişi bağlanma figüründen ayrıldığında, sıkıntı yaşamakta ve tekrar bir araya geldiğinde ise huzurlu olmaktadır. Bağlanma figürünün kaybı durumunda ise daha derin duygular yaşayarak yas sürecine girmektedir.

Fiziksel rahatlığın, Erik Erikson'ın (1968) bebeğin gelişimi ile ilgili bakış açısında da önemli bir role sahip olduğunu görmekteyiz. Erikson'ın, yaşamın ilk yılının, temel güvene karşı güvensizlik dönemini temsil ettiği bu noktada hatırlanmalıdır. Erikson'a (1968) göre, fiziksel rahatlık ve duyarlı bakım, bebeklerde temel güvenin yerleşmesinde anahtar görevini üstlenmektedir. Bebekte oluşan güven hissi, bağlanmanın temelidir ve dünyanın bulunmak için iyi ve hoş bir yer olduğuna dair ömür boyu beklentiye içeren basamağını düzenlemektedir.

Bağlanma teorisinin merkezinde güvenli bağlanma düzeyi bulunmaktadır. Güvenli bağlanma da kendi içinde iki mekanizmasının dengesinde bulunmaktadır. Birisi keşfetme sistemi, diğeri de bağlanma sistemidir. Keşfetme sistemi; çocuğa öğrenmesi, gelişmesi için yeterlilik sağlamakta, bağlanma sistemi ise çocuğu, zarar görmekten korumaktadır. Çocuk stres yaşadığında veya annenin uzaklaştığını hissettiğinde, ona yakın olma isteği duymaktadır. Bununla birlikte eğer çocuk güvende olduğundan ve annesinin ulaşılabilirliğinden eminse, rahat bir şekilde çevreyi keşfedebilmektedir (Crittenden ve Claussen, 2007).

Bebeklikteki güvenli bağlanma, olumlu bir anne bebek ilişkisini yansıtmaları ve gelecekteki sağlıklı sosyal-duygusal gelişimi destekleyen bir kaynak sağladığından dolayı önem arz etmektedir.

2.1.2. İnsan Hayatının Farklı Devrelerinde Bağlanma

2.1.3. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma

Çocukluk dönemindeki bağlanma ile ilgili çalışmaların Mary Ainsworth'un bağ kurma çalışmaları esas alınarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Ainsworth ve arkadaşları bağlanma açısından güven duyma ve duymama ayrımlarını kanıtlamak amacıyla deneysel çevrede bağlanma düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmada yaşamının birinci ve ikinci yılındaki küçük yaşta kişiler gözlemlenmiştir. Küçük yaşta kişilerin alışık olmadıkları koşullarda, araştırmada bulunma gayretlerinde bakım verenlerini hangi düzeyde güven dolu üs biçiminde yararlandıklarını, mekandaki tanıdık olmayanın bağ kurma gayretlerine yönelik hem tepkide

bulunma düzeylerini hem de bilinmeyen koşullarda bakım vereninin olmamasından ötürü kaygı ile başa çıkma tarzlarını incelemişlerdir. Mary Ainsworth ve de arkadaşları araştırmalarıyla küçük yaştakilerin bağ kurma düzeylerini 3 grupta sınıflamıştır. Güvenli (secure) şeklinde gruplananlar bakıcılarıyla birlikte olduklarında heveslice koşulları araştırmaktadırlar. Bakım verenin var olmamama durumunda yetersiz düzeyde endişe göstermektedirler. Bakım verenin dönmüş olduğunda kendisiyle bağ kurarak koşulları incelemeye dönmektedirler. Kaygılı-kararsız (anxious-ambivalent) şeklinde gruplananlar koşulları pek araştırmamaktadırlar. Bakım verenleri olmadığında epey endişelenip, dönüşünde de basit bir şekilde yatışmamaktadırlar. Bakım verenlerine yönelik bağ, dokunma taleplerinin beraberinde öfkeyi, karşı koymayı kapsayan ikircikli tutumlar göstermektedirler. Kaçınan (avoidant) biçiminde gruplananların da bakım verenleriyle beraber olmadıklarında fazla ruhsal açıdan gerginlik hissetmeyip bakım verenleriyle yakın olmayı reddetmektedirler. Bakımını karşılayanlarla beraber olduklarında geldiklerinde ise bakım verenlerinden uzak kalıp koşullara yoğunlaşırlar

Bağ kurma düzeni hem yeni doğanın kendisinin bakımını karşılayan bireye yakınlık duymasını hem de dış dünyadan yönelebilecek tehdit arz eden durumlara yönelik sakınmasını sağlamaktadır. Bakım veren ile oluşturulacak bağ kurmadaki asıl amaçtır böylelikle yeni doğanın emniyette büyüyebileceği meydan sağlanmış olur. Bu yakın olma, yeni doğanın etrafına yönelik keşif yapmada yararlanabileceği, tehdit durumlarında sakınabileceği sığınma alanı görevi görmektedir.

Anne-çocuk ilişkisindeki süreklilik, tutarlılık, aynılık çocuktaki temel güven duygusunun özünü oluşturmaktadır. Bebeklik çağında elde edilen güven duygusunun niceliğinin, bebeğe verilen gıdaların ya da sevgi tutumlarının niceliğine değil, daha çok anne-çocuk ilişkisinin niteliğine bağlı olduğunu görmekteyiz.

Çocukta güven ya da güvensizlik duygularını oluşturan, yaşamın ilk yılında çocukla kurulan duygusal iletişimidir.

Bu dönemde bebeğin psiko-sosyal görevi ise güvenmeyi öğrenmektir. Anne bebeğin davranışlarına duyarlı ise bebek anneye güvenli bağlanmakta, bebeğin etkileşime girme isteklerini reddediyorsa, bebek bu güven duygusundan yoksun kalmaktadır.

Bowlby'e göre bakım veren ile tekrarlanmakta olan günlük yaşantılar, çocuğun gelişiminde bakıcının içsel temsillerini oluşturmaktadır. Bakım verenin çocuğa göstermiş olduğu tepkiler ve onun yakınlık isteğine karşı sergilediği davranışlar, bilişsel temsiller olarak kodlanmaktadır. Zihinsel simgeler, Bowlby'in teorisinin alt yapısını oluşturmaktadır. Çocuğun hem benliğine hem

de diğerlerine yönelik düşüncelerinden oluşan bilişsel temsiller, bakım verenin gösterdiği tutumlarla ilintilidir. Yeni doğan gereksinim durumunda bakım vereninden gerekli, hem yardım hem de pozitif reaksiyonu gördüğü takdirde bakım vereni kolay bulunan, güven duygusu veren, yardım edici şeklinde zihinsel simgeler geliştirmektedir. Aksi koşulda ise bakım veren yeni doğanın isteklerine duyarlı olmadığı takdirde veya çelişkili tepkiler ile yanıtta bulunduğu bağ kurma silueti geri çevirici, kendilik ise sevgiye, yardım almaya layık birey görülmemektedir.

Bebeğin bakım veren kişi ile bağlanmasının içsel çalışan modeli, bebeğin ve daha sonra çocuğun başkalarına verdiği tepkileri etkiler (Bretherton&Munholland, 2008). Bağlanmanın içsel modeli aynı zamanda bağlanma ve duygusal anlayış, vicdani gelişim ve benlik algısı arasındaki ilişkileri keşfetmede çok önemli bir role sahiptir (Thompson, 2006).

İçsel çalışan modeller çocukluk döneminden ergenliğe kadar sürekli pekiştirilmektedir. Ergenliğin sonunda içsel çalışan modeller daha sürekli ve değişime karşı daha dirençli hale gelirler. Ergenler ve erişkinler oluşturdukları içsel çalışan modelleri kendileri için önemli gördükleri ilişkilerinde kullanmaktadırlar.

2.1.4. Ergenlikte Bağlanma

Bağlanma görüşünden puberte; değişim dönemi olarak görülmektedir. Bağ kurmanın, adolesan dönemde ergenlik dönemindeki kişinin bilinmedik koşullarla mücadele etmesinde önemli etkisinin olduğu bilinmektedir. Bu süreçte ergenlik çağındaki kişi birinci bağ kurma siluetindeki bakım verenine bağımlılığını azaltmak amacıyla yüksek düzeyde çaba harcamaktadır.

Ergenlik döneminde bağlanma davranışları bebekliğe oranla daha az görülmektedir. Bunun yanı sıra bağlanma davranışında da değişimler oluşmaya başlamaktadır. Bağlanma davranışı bebeklikte fiziksel yakınlık arama ile belirlenirken, ergenlik döneminde bağlanma, ergenin ihtiyaç duyduğunda, bağlanma figürü ile kaygılarını, korkularını ve duygularını paylaşma şeklinde ortaya çıkmaktadır (Damarlı, 2006; Hamarta, 2004; Sümer, 2006).

Eğer ergen erken çocukluk döneminde güvenli bağlanma deneyimleri yaşamış ise bu dönemde bunun faydasını görmektedir.

Hamilton (2000), yeni doğanın var olduğu süreçte meydana gelen bağ kurmanın puberte döneminde fark oluşturup oluşturmadığını ve bunun sebeplerini araştırmıştır. Araştırmaya göre bebeklik döneminde gelişen yakınlık kurma biçimi, adolesan'a aktarılmaktadır. Bağ kurma biçiminde oluşan ayrımların ise negatif hayat olaylarından kaynaklandığı açıklanmıştır.

Her farklı bağlanma biçimine sahip ergen, farklı kişilik özelliklerine sahiptir ve farklı kişiler arası sorunlar yaşamaktadır. Güvenli bağlanma özelliği gösteren ergenler, aile ve arkadaş çevrelerinde daha uysal, hem öz varlıklarına hem de çevrelerine güvenme oranı yüksek , bir yandan da toplumsal sorunları düşük oranda yaşamakta olan ergenler olmaktadır.

Kayıtsız bağlanma özelliği gösteren ergenler, olumlu benlik algısı olan, çevrelerine güvenmeyen ve onları destekleyici bulmayan, yakınlık kurmaktan ve kendilerini ifade etmekten kaçınan ve de akranları tarafından düşmanca algılanan ergenlerdir.

Saplantılı bağlanma özelliği gösteren ergenler, özgüveni düşük, çevrelerini destekleyici bulan ancak bu destekten kendilerine yarar sağlayacak şekilde faydalanamayan ve kendilerini ifade etmekten kaçınan ergenlerdir. Korkulu bağlanma özelliği gösteren ergenler ise kendilerini ifade etmekten kaçınan, yakın ilişkiden uzak duran, çevrelerinden yardım talep edemeyen, özgüveni düşük ve geri planda duran ergenlerdir (Erözkan, 2004:126).

Ergenlik döneminde çocukluktan getirilen içsel çalışan modeller etkinliğini güçlenerek sürdürmektedir. İçsel çalışan modeller artık ergende son halini alıp değişime daha fazla dirençli hale gelmektedirler. Bu dönemde görülen bağlanma davranışları incelendiğinde bağlanmanın fiziksel yakınlık aramaktan ziyade ihtiyaç halinde duygu, kaygı ve korkuları paylaşmak için yaşandığı görülür (Zimmermann ve Becker-Stoll,2002).

Ergenlik dönemi bağlanma açısından önemlidir çünkü içsel çalışan modeller, bu dönemde gelişimlerini tamamlar ve bireyler arası ilişkilerde adeta bir rehber görevi görür (Günaydın ve diğ., 2005).

2.1.5.Yetişkinlikte Bağlanma

Bowlby'e (1982) göre bağlanma sadece çocukluk dönemiyle sınırlı olmamaktadır; çocuğun ilk bağlanma deneyimi sonraki duygusal ilişkilerini, evliliğinde yaşayacağı sorunları, çocuklarıyla yaşayacağı sorunlarını, nevrotik semptomlarını ve kişilik özelliklerini etkiler (akt., Bartholomew, 1990).

Çocukluk dönemindeki bağlanmanın devamı yetişkinlik döneminde de görülür. Yetişkin bir birey, eğer hastalanırsa ya da bir problemle karşılaşarsa çevresinde tanıdığı ve güvendiği birilerinin olmasını ister ve de bu kişilerle yakın olma ihtiyacı duyar. Böyle anlarda yetişkinlerde görülen bağlanma davranışı artışı, oldukça doğaldır (Bowlby, 1969: 207-208).

“Yetişkinlikteki bağlanma figürü, bebeklikteki bağlanma figüründen ergenlikte olduğu gibi farklılaşmakta ve genelde bağlanma figürü yetişkinlikte eş veya karşı cinsten biri olabilmektedir” (Çelik, 2004; Hazan ve Shaver, 1994; Waters, Crowell, Elliott, Corcoran ve Treboux, 2002).

Yetişkinlik dönemindeki bağlanma bebeklikteki bağlanma gibi diğer davranışsal sistemlerin etkilenmesinden sorumlu değildir. Yetişkinlikteki davranışsal sistemlerin etkinleşebilmesi duygusal tepkiler ve bilişsel aktivitelere bağlıdır.

Yetişkinlikteki bağlanma sistemi bireyin yaşamının herhangi bir döneminde ortaya çıkma potansiyeli taşıyan davranışsal bir sistemdir. Yetişkinlikteki bağlanma genellikle cinsel anlamda bir ilişkiyi içermektedir.

Hazan ve Shaver (1987) bebeklikte görülen güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan tip bağlanma biçimlerinin yetişkinlikte de benzer şekilde olduğunu belirtmektedir. Bireyin yetişkinlikteki bağlanma davranışı, bebeklik dönemindeki süreç ile paralellik göstermektedir.

Waters ve arkadaşları bebeklikteki bağlanma ilişkisinin, yetişkinlikteki sevgi ilişkilerinin prototipi olduğunu belirtmektedirler. Bebeklerin ebeveynlerine duyduğu bağlılık, yetişkinlikte başkalarıyla anlamlı ilişkiler kurma becerilerini etkilemektedir.

Geriye dönük olarak gerçekleştirilen bir çalışmada Hazan ve Shaver (1987) romantik ilişkilerinde güvenli bağlanma yaşayan genç yetişkinlerin erken çocukluk döneminde ebeveynleriyle olan ilişkilerini güvenli bağlanma olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Boylamsal bir çalışmada ise bir yaş civarında güvenli bağlanma yaşayan bebeklerin 20 yıl sonra yetişkinlikte romantik ilişkilerde de güvenli bağlanma yaşadıkları belirlenmiştir (Steele ve diğerleri, 1998). Fakat diğer bir boylamsal çalışmada ise erken dönem bağlanma ve ileriki dönem bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin ebeveynin, ölümü bakıcıların tutarsızlığı gibi stresli ve olumsuz deneyim ve yaşantılar sonucu zayıfladığı ortaya konulmuştur (Lewis, Feiring&Rosenthal, 2000).

Araştırmacılar yetişkinlikte içinde bulunulan bağlanma düzeyi ile yaşamın diğer boyutları arasında bağlantıyı incelemektedir (Cowan&Cowan, 2009; Shaver & Mikulincer, 2011).

Örneğin, güvenli bağlanma biçimine sahip yetişkinler yakın ilişkilerinde güvenli bağlanmaya sahip olmayanlara göre ilişkilerinde daha fazla doyum sergilemekte ve güvenli bağlanmaya sahip

yetişkinlerin ilişkileri daha güvenli, bağlı ve uzun ömürlü özellikler göstermektedir (Freeney, 2008). Güvenli bağlanma düzeylerine sahip yetişkinler güvensiz bağlanmaya sahip bireylere göre stres ve kaygı durumunda daha fazla destek bulabilmekte ve partnerleri zor durumda olduğunda da onlara daha fazla destek vermektedirler (Rholes&Simpson, 2007). Benzer şekilde bir çalışmada 18-20 yaşlarındaki genç yetişkinlerin ailelerine güvenli bağlanma durumlarıyla üniversite eğitimindeki arkadaş edinme süreçlerinin yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir (Parade, Leeker&Blankson, 2010).

Mario Mikulincer ve Phillip Shaver (2007) bağlanmanın kavramsallaştırılmasına ve ilgili çalışmaların taranmasına yönelik incelemelerinde güvenli bağlanmanın olumlu yönlerine ilişkin şu sonuçları elde etmişlerdir: Güvenli bağlanma düzeyine sahip bireyler daha başarılı ve sağlıklılık benlik algısı, öz saygı ve öz-yetkinlik düzeyleri sergilemektedir. Bu bireyler duygularını kontrol yeteneklerine sahip, olumlu düşünen ve dayanıklı bireylerdir. Stresli ve sıkıntılı durumlarda sükunet içinde etrafında olup bitenleri anlamaya, anlamlandırmaya çalışmakta etkin baş etme stratejilerini harekete geçirebilmektedirler.

Mikulincer ve Shaver'nin (2007) ilgili çalışmaları incelediklerinde güvensiz bağlanmanın çiftlerin ilişkilerinde sorunları ikiye katladığı sonucuna varmışlardır. Aynı zamanda araştırmacılar çiftlerin her ikisinin de kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip olduklarında evliliğe yönelik memnuniyetsizlik sergilenmekte ve çiftlerin birbirlerini karşılıklı suçladıklarını tespit etmiştir (Feeney, 2008). Çiftlerin her ikisinin de kaygılı bağlanma düzeyine sahip olmaları durumunda, yanlış anlaşılma ve ret edilebilmektedirler, güvensizliklerini fazlaca kurcalamakta ve partnerinin davranışlarını değiştirme yollarını aramaktadırlar (Shaver&Mikulincer, 2011).

2.2. DUYGUSAL ZEKA

2.2.1. Duygusal Zeka Kavramı

Duygusal zeka kavramı son zamanlarda adından çokça bahsedilen bir kavramdır. Özellikle son 20 yılda çocuklara ilkökulda uygulanan IQ testinin sonuçlarının yaşamlarında başarılarını garantilemediğinin, hatta yansıtmadığının dahi fark edilmesinden sonra, IQ'su çok yüksek olan çocukların neden daha başarılı olmadığının araştırılması sonucunda EQ-duygusal zeka kavramı iyice önem kazanmıştır.

Duygusal zeka, çeyrek asırdır kullanılmakta olan yeni bir kavram olmasına rağmen zekanın duygusal ve sosyal becerileri içerdiği görüşü zeka konusunda çalışan bilim adamlarınca hep

vurgulanmıştır. Weschler (1944; akt., Shaikh, 2004), zeki davranışların sadece bilişsel faktörlerle açıklanamayacağını, aynı zamanda bireyin duygusal ve güdüsel becerilerinin de zeki davranışta önemli rol oynadığını belirtmiştir.

EQ yetenekleri, zihinsel yetilerin zıttı durumunda olmamaktadır, aksine devimsel karşılıklı etki durumundadırlar. Aklın zihinsel ve hissiyat yönünden ayrımını, küçük yaştaki kişinin başarı muvaffakiyet talihini tanımlamayı sonlandırdığı noktadan yürüterek anne, babalar, öğreticilere olanak oluşturan EQ'nun kalıtım yönünden düşük olmasıdır (Akt. Mobaçoğlu, 2006).

EQ'nun bir kısım özellikleri insanda doğuştan var olan özelliklerdendir. Bebeklerin başka bebekler ağlayınca onları hissetmesi ve onlarla beraber ağlaması duygusal zeka özelliklerinden empatinin doğuştan gelen özellik olduğunu göstermektedir (Karacelil, 2014: 24).

Toplumda, akademik alanda başarı seviyesi diğer insanlardan daha yüksek olan, toplumun zeki insanlar olarak tanımladığı bireylerin, toplumla uyum ve insanlar arası ilişkiler bağlamında aynı başarıyı gösterememesi özellikle toplum bilimleri açısından zeka kavramının yeniden yorumlanmasına neden olmuştur (R. Yılmaz, 2003).

Duygusal zeka; ticari, sanatsal, bedensel, sosyal zeka vb. alt kategorilere sahiptir. Akademik hayatta başarısız olan bir sanatçının akademik alandaki başarısızlığına rağmen sanatsal zekası ile sanat alanında başarı yakalaması veya aynı şekilde akademik başarısızlığı olan başarılı bir sporcunun başarılı olabilmesinin nedeni bedensel zekasının yüksek olmasıdır (Civelekoğlu-2014: 32).

Duygusal zeka, zekanın; duygusal, kişisel, sosyal ve yaşamsal boyutlarına yönelir ki onlar, günlük etkinliklerde zekanın daha geleneksel bilişsel görünümünden çok daha önemlidir. Bilişsel zeka uzun vadeli kapasiteli, duygusal zeka ise acil işlemektedir, taktikselidir. Duygusal zeka başarıyı öngörmekte IQ'dan daha fazla yardımcı olur; çünkü o kişinin acil durumlarda bilgiyi nasıl uyguladığını gösterir. Bir şekilde duygusal zekanın ölçülmesi demek, o kişinin sağduyusunun ve dünyaya uyum yeteneğinin ölçülmesi demektir (Bender, 2006).

2.2.2. Duygusal Zekanın Tarihsel Gelişimi

Duygusal zekanın temelini oluşturan ilk düşünceler ,duyguların bilişsel özelliklerinden ayrışması fikri Aristo ve Platon döneminde ortaya atılmaya başlanmıştır. Platon'un "*tüm öğrenme duygusal bir temele dayanır*" söylemi duygusal zekanın yüzyıllar öncesinden beri ifade edilmeye başladığını göstermektedir. Aristoise, duyguların mutlu zamanlarda algılanıp fark edildiğini ama

bağımsız ölçüler olmadıklarından ötürü bilinç ile beraber hareket ettiklerini söylemiştir. Diğer taraftan Descartes, duyguları tamamıyla akılcı bir biçimde değerlendirerek, duyguların en önemli kaynağının düşünceler olduğunu vurgulamıştır (Yaylacı, 2006).

1980’li yıllara kadar psikoloji biliminde duygusal zeka kavramı ciddi bir öneme sahip değil idi. H. Gardner 1983 yılında ‘Frames of Mind’ isimli bir eser yayımlayarak duygusal zeka kavramını ortaya atmıştır. Fakat duygusal zekanın çalışmalara konu olması 1995 yılında Daniel Goleman ‘ın ‘Duygusal Zeka’ kitabını yayımlaması sonrasında olmuştur (Smith ve diğerleri, 2012:436; Mobaçoğlu, 2006; Tuncay: 28).

Duygusal zekanın psikoloji alanında geç kabul görmesinin nedeni psikoloji biliminin, Skinner’in öncülük ettiği davranışçılık akımı ve bu akımın hisleri de kapsamak üzere kişinin bütün ruhsal yaşamını ilim dışında görmesi idi (Goleman, 2003:55).

Thorndike 1920’lerde zekayı; sosyal, mekanik ve soyut zeka şeklinde üçe ayırmıştır. Kimi araştırmacılar duygusal zeka kavramının temellerini Thorndike’nin çalışmalarının oluşturduğunu ifade etmektedirler (Hançer, M. Ve Tanrısevdi, A. 2003 : 213). Thorndike, zekayı bilişsel boyutlar dışında değerlendirerek zekanın ayrı güçlerden meydana geldiğini ve bu güçlerin temel özelliklerine göre sınıflandırılabileceğini belirtmiştir (Akgül, 2011; Köroğlu, 2006).

Mayer ve Salovey duygusal zeka kavramını akademik alanda ilk kullanan araştırmacılar (Shapiro, 2003:16 ;Hafizoğlu: 2007). Duygusal zeka kavramını Mayer ve Salovey (1990) ortaya atmışlardır; ancak kavramı popülerleştiren Goleman’dır (1995). Duygusal zekanın akademik alanda popüler olması Goleman’ın Duygusal Zeka adlı kitabından sonra olmuştur (Hafizoğlu: 2007). Wayne Leon Payne 1985’te Amerika’da ‘A Study of Emotion: Developing Emotional Intelligence’ adında bir doktora çalışması yapılmıştır. Kimi araştırmacılar duygusal zeka kavramının akademik alandaki ilk kullanımını olarak bu çalışmayı kabul etmektedirler.

Literatürde en yaygın kullanılan üç duygusal zeka tanımı şu şekildedir:

1.’’*Duygusal zeka insanların duyguları anlama ve algılama kapasiteleri arasındaki farkları oluşturan beceriler setidir. Başka bir deyişle duygusal zeka bireylerin hisleri idrak etme, tanımlama, duyguyunun düşünceye özümsemesi , duygu ile kavrayıp akıl yürüterek , hem kendisinin hem de başka insanların duygularını organize etme becerisidir* (Mayer ve Salovey, 1997).

2. "Duygusal zeka bir bireyin çevresel ihtiyaç ve baskılarla baş etme yeteneğine etkide bulunan zihinsel özelliği bulunmayan yetkinlikler, yetenekler kümesidir" (Bar-On, 1997)

3. "Duygusal zeka öz -kontrol ,azim ve sebat ve kendini motive etme becerisidir ve duygusal zekanın temsil ettiği beceri kümesinin eski adı karakterdir (Goleman, 1995).

2.2.3.Duygusal Zeka İle İlgili Tanımlar

Duygusal zeka farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmış ve kavramsallaştırılmıştır. Bu tanım ve teoriler her ne kadar farklılıklar gösterse de aynı temel sosyolojik, psikolojik ve bilişsel teorilere dayandıklarından birbirleriyle tutarlıdır ve duygusal zekanın duyguları tanıma ve yönetme becerisi olduğu konusunda birleşmektedirler (Bar-On,1997, 2006; Goleman,1995; Mayer ve Salovey, 1997).

Duygusal zekanın ilk tanımlamalarından birinde, Salovey ve Mayer tarafından bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygularını kontrol edebilme yeterliliğini, bunların arasındaki ayrımı yapabilmeyi ve bilgiyi birinin düşüncelerine ve hareketlerine rehberlik etmeyi kullanabilmeyi içeren bir sosyal zeka tipi olduğu söylenmiştir.

Aristoteles'in "Herkes kızabilir, bu kolaydır. Ancak doğru insana, doğru ölçüde, doğru zamanda, doğru nedenle ve doğru şekilde kızmak, işte bu kolay değildir" ve Sokrates'in 'Kendini bil' ifadeleri duygusal zekanın ilk tanımlamaları olarak kabul edilmektedir (Köse: 2009:9).

Goleman (2000) duygusal zekayı bireyin kendisinin ve başkalarının hislerinin farkında olması, kendini motive etmesi, duygularını kontrol etmesi ve bunları yapabilecek yetenekler olarak ifade etmektedir. Goleman diğer bir tanımlamada EQ'yu bir işin yapılması amacıyla canlandırma, terslikler olsa dahi hedefte süreklilik gösterme, arzu ve istekleri idame edip, doyumu erteleyebilme, duygu durumu toparlayabilme, sorunların bilişlere mani olmasına müsaade etmeme, başkalarının gözünden bakabilme ve ümit dolu olma olarak ifade etmiştir.

Duygusal zeka; kendi duygularını tanıma, yeni duygulara açık olma, kendini kabul etme, başarıya güdülenme, diğer bireylerin duygu ve isteklerini anlama, onları önemseme, onlarla iletişim kurma, ikna ve uzlaşma yetisine sahip olma, ekip çalışması yapma ve iletişim becerisine sahip olma yetenekleridir (Bridge, 2003 : 12).

Duygusal zeka; kendini harekete geçirebilme, problemler karşısında yılmama, problemlerin olumlu düşünceyi engellemesine karşı güçlü olabilme, empati ve umut duygularının varlığı şeklinde ifade edilmektedir (Pilavcı, 2004: 208).

EQ, Petrides ve Furnham'a (2000) göre yakın zamanlarda hem nitelik biçiminde (Quality Emotional Intelligence hem de bilgi işlem süreci olarak (information processing) şeklinde ele alınmaktadır.

Duygusal zeka bireyin çevresini anlamasını, diğer kişilerle ilişki kurmasını, çevresine uyum sağlaması ve çevresiyle başa çıkabilme becerilerini içermektedir (Kılıçaslan, 2009: 53).

Duygusal zeka bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını tanıması, empati yeteneğinin olması, sorunlarla başa çıkmayı bilmesi, sosyal becerilerinin yüksek olması, problem çözebilme yeteneğinin olması şeklindeki yeteneklerdir (Kalkınç, 2011: 27).

2.2.4 . Duygusal Zeka'nın Boyutları

Duygusal zeka kavramı aşağıdaki yetenekleri içermektedir:

- **Özbilinç (kendini tanıma):** Bir duyguyu oluşurken fark edebilmektir.
- **Duyguları idare edebilme (kendini yönetme-öz denetim):** Farkına varılan duygularla uygun biçimde başa çıkabilmeyi, kendini yatıştırmayı, yoğun endişe ve karamsarlıktan, alınganlıklardan kurtulma gibi yetenekleri kapsar (Weisinger, 1998).
- **Kendini harekete geçirebilme (motivasyon):** Arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır.
- **Başkalarının duygularını anlayabilme (empati):** Kişinin kendisini diğerlerinin yerine koyabilme becerisidir.

Duygusal özbilinç temeli üzerinde gelişen empati yeteneği, kişiler arası iletişimde temel beceri sayılmaktadır. Empati yeteneği yüksek bireyler diğerlerinin neye ihtiyaç duyduklarını, isteklerinin neler olduğunu gösteren belli belirsiz sosyal sinyallere karşı daha hassastır. Bu yeteneğe sahip olan kişilerin insanla ilgili mesleklerde daha başarılı oldukları görülür (Dökmen, 1998; Goleman, 2000).

•**İlişkileri yürütebilme (sosyal beceri):** Başkaları ile geçinebilme becerisidir. Kişinin geliştireceği duygusal zeka becerileri arasında, başarıdan ve yaşamdan tatmin olma duygusuna en büyük katkı sağlayacak olan beceridir (Shapiro, 2002).

İlk üç boyut kendi kendini yönetme ile ilgili iken, son iki boyut ise bireyin kişilerarası ilişkileri yönetme becerisi ile ilgilidir (Boyatzis, Goleman ve Rhee, 2000).

Tarhan (2009), duygusal zekanın ilk basamağının özbilinç; insanın kendisini zayıf ve güçlü yönleriyle tanınması, duygularının farkında olması, ikinci basamağının ise karşıdaki insanın duygularının anlaşılması olduğunu belirtmektedir. Duygusal zekanın bir diğer basamağının ise ümit besleyebilmek olduğunu vurgulayan Tarhan, hayata olumlu bakan kişilerin duygusal zekalarını daha çok geliştirebileceklerini ve mutlulukla huzuru buluşturmayı başarabileceklerini vurgulamaktadır.

Duygusal zeka, kişiler arası ilişkilerin niteliği, mesleklerdeki başarı ve yaşam doyumu gibi birçok önemli insani değerlerle ilişkilidir (Palmer, Donaldson ve Stough, 2002).

2.2.5. Duygusal Zeka Modelleri

Akademik alanda duygusal zeka ‘yetenek’ ve ‘karma’ olmak üzere iki ana modele ayrılmaktadır.

Yetenek modeli, duygusal zekayı duygulardan yararlanma ve mantık yürüterek potansiyelin kullanılması şeklinde ele almakta iken karma model, duygusal zeka yeteneğinin sosyal becerilerin ve davranışların harmanlanması sonucunda ulaşılan olumlu sonuçlar olarak ele almaktadırlar (Aksaraylı ve Özgen, 2008: 757). Her iki model de kişilik özellikleri üzerine odaklanmıştır ve çıkış noktaları aynıdır (Tufan, 2011).

2.2.5.1. Mayer-Salovey Modeli

Salovey ve Mayer tarafından EQ, duyguların akıl temelinde düşünülmesi yeteneği olan bir yetenekler grubunu ifade etmektedir. Salovey ve Mayer (1990) EQ’yu bireyin hem kendisine ait duygularını hem de başkalarının hislerini anlaması, yorumlaması, düzenlemesi olarak ifade etmişlerdir. Bunu yaparken kişinin duygusal bilgiyi doğru ve verimli olarak işleyebilmesi önemli görülmektedir. Salovey ve Mayer, oluşturdukları hiyerarşik yapının ‘his yönünden kifayetsizlik’ olarak adlandırılabilirliğini ifade etmişlerdir. Salovey ve Mayer’in sunduğu yapı bir beceri olarak duyguların zekayla karşılıklı değiş tokuşunu içerdiğinden karma modellerden ayrılmaktadır.

Salovey ve Mayer (1990), duygusal zekayı zekanın gelişimsel modeli çerçevesinde tanımlamışlardır. Duygusal zeka yapıları, bireyin hisleri anımsama, sınıflama yeteneğini ifade eden 4 temel boyuttan var olmaktadır. Birinci aşama; **duyguları algılama, tanımlama**'da kişiler hem öz varlıklarının, diğerlerinin hislerini tayin etme, hem de hislerin dışsallaştırma şekilleri arasında ayırım yapmayı bellerler.

Birinci aşama beceri boyutunun, duyguları algılama ve hislerin ifade edilmesiyle başladığı bilinmektedir. Mayer, hisleri anlamayı; hem mimikler, sesin tonlaması hem de zanaat, kültürle ilgili yapıtlarla aktarılan duygu içerikli iletileri anlayıp yorumlama olarak tanımlamıştır.

İkinci aşama; **düşünceleri duyguyla kaynaştırma**'da, bireyler, karar verme sürecinde etkili olabilmeleri için duyguları kullanmaktadırlar. Mayer hislerin zihinsel düzene girişinin oluş şekli, fikirleri desteklemek amacıyla için düşünceyi ne türlü dönüştürdüğünü vurgulamaktadır. Kişinin duygularını düşüncenin içinde asimile edebilmesi için başlangıç olarak bir yargıda bulunarak, zihnine destek sağlamak amacıyla meydana getirebilmesi icap etmektedir. Kişi ancak bu şekilde düşüncelerini üretken şekilde harekete geçirmek için duygularını kullanabilir (Çakar ve Arbak , 2004: 35).

Üçüncü aşama; **duyguları anlamak**; duygular yoluyla edinilmiş bilgiyi kullanma becerisini tanımlamaktadır. Hislerini kavrayabilen kişiler, bireylerin tabiatı, kişiler arasındaki iletişimlerdeki mühim işaretleri algılama yeteneklerinden ötürü gerçek anlamda huzurlu olmaktadır.

Son olarak, dördüncü aşama ise **duyguları yönetmek**; duyguları, bu duyguların taşıdığı bilgilerle ilişkili olan davranış yoluyla yönlendirme becerisiyle tanımlanır (Finegan, 1998). Bu boyut kendi duygularını ve başkalarının duygularını yönetebilmeyi ve düzenlemeyi içermektedir (Mayer vd., 2000b). Bu, bireyin diğer insanlarla ilişkisindeki duygusal ilerlemeyi anlayabilmesini sağlar. (Akt. Ozan ve Ergin, 2010)

2.2.5.2. Reuven Bar-On Modeli

Reuven Bar-On (1997) Gardner'ın çalışmalarını temel alarak duygusal zeka'yı kişilik teorisi çerçevesinde tanımlamıştır. Bar-On duygusal zeka'yı "*kişinin çevresel talepler ve baskılarla başa çıkabilme yeteneğini etkileyen kişisel, duygusal, sosyal yetenekler ve beceriler dizisi*" olarak betimlemektedir. Model zihinsel yetenek ve sosyal becerileri içermekte olduğundan dolayı karma model olarak adlandırılmıştır.

Bar-On (1997), duygusal zeka ile ilgili beş kategoriden oluşan bir model sunmuştur. Bu model aşağıdaki şu becerileri kapsamaktadır (Acar, 2001).

1. Kişisel beceriler: Bu boyut bireyin kendisi ile ilişkisi, kendi içindeki değerler olarak açıklanmaktadır. Duygusal farkındalık, kendine güven, öz saygı, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlık yetilerini içermektedir. Tüm boyutlara yeterli düzeyden daha fazla sahip olan kişiler, duygularını ifade etmekte zorlanmamakta, düşünce ve inandıklarını açıklamakta ise güvenli ve bağımlı olmamaktadırlar.

2. Kişiler arası beceriler: Kişiler arası beceri ve faaliyetleri vurgulamaktadır. Kişiler arası becerilere ilişkin 3 yeti; empati, bireyler arası iletişim ve sosyal sorumluluktur. Bu boyutlara yüksek düzeyde sahip olan bireyler; sosyal becerileri kuvvetli, sorumluluklarının bilicinde kişilerdir. Bu bireyler, diğer kişileri anlayıp iletişime geçer ve onlarla uzlaşırlar. Bu yetenekler takım çalışmasında ve insan ilişkilerinde gereklilik arz etmektedir.

3. Uyum sağlayabilirlik: Değişimi yönetme becerisidir. Uyumluluk; sorun çözümü, gerçeklik ölçüsü, esnekliği içermektedir. Uyum sağlayabilirlik boyutuna yüksek düzeyde sahip olan bireyler, problem oluşturan durumları hissetme, tanımlama, olası çözüm yollarını bulma konusunda kendilerine güven duymaktadırlar. Aynı zamanda his ve düşüncelerini gerçeklik boyutunda değerlendirmekte ve esnekliği ifade eden yeni düşünce, eylemlere açıktırlar. Hayatlarında karşılaştıkları güç durumlara yönelik elverişli sonuçlar ortaya koyabilirler .

4. Stres yönetim: Stresle başa çıkma boyutu; stres toleransı, arzu ve isteklerin engellenmesi ya da ertelenebilinmesini kapsamaktadır. Bu boyuta yüksek düzeyde sahip olan kişiler, ümitsizlik duymadan ya da denetimli bir şekilde sorunlu durumların altından kalkabilmektedirler. Stres yönetimini sağlayan bireyler genellikle soğukkanlı olup nadiren fevri davranmaktadırlar aynı zamanda soğukkanlılıkla karşılaştıkları krizle başa çıkabilmektedirler.

5. Genel ruh sağlığı: Kişinin kendi kendini motive edebilme becerisidir. Huzur, optimizm niteliklerini içermektedir. Bu boyuta yüksek düzeyde sahip olan kişiler, hayattan keyif alma yöntemlerini öğrenmiş olan sevinçli, pozitif, umut dolu ve optimist kişilerdir (Acar, 2001: 117-118).

2.2.5.3. Cooper ve Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf (1997) duygusal zekayı, bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını tanıması ve değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır. Bunun yanında duygularla ilgili bilginin ve

duyguların enerjisinin kişiye günlük yaşamda ve işte uygun tepkiler verme olanağı sunduğunu ifade etmektedirler.

Cooper ve Sawaf'ın modelinde dört köşe taşı mevcuttur. Bunlar (Cooper ve Sawaf, 1997);

1. Duyguları Öğrenmek: Duygusal anlamda dürüst olmayı, duyguların farkına varabilmeyi, geri bildirimler ve ilişkiler aracılığıyla kişisel etkinlik ve güven oluşturmayı kapsayan bir köşe taşıdır.

2. Duygusal Zindelik: Bu köşe taşı, çatışmaları dinleme ve yönetme yeteneğini arttırmayı kapsar. Duygusal zindelik; çabayı, katı olmamayı geliştirir ve güçlülere, yeni durumlara yönelik yararlı kuvvet oluşturmamıza yardımcı olarak dayanıklılığımıza katkı sağlar. Duygusal zindelik sayesinde temel kişisel değerlerimizi, karakterimizi ve onları canlı tutan ve yönlendiren duygularımızı anlamaya başlayabiliriz. Bu köşe taşı; öz varlık, güven çemberi, esneklik ve yenilenme ile yapıcı hoşnutsuzluğu içermektedir (Cooper ve Sawaf, 2003: 181-287).

3. Duygusal Derinlik: Bu boyut, kişinin deruni hedeflerini net biçimde tanımlaması, hedeflerine kendini vermesi, hedeflerini de teşkilatın gayeleri ile eşgüdümlemesi, doğruluğu sürdürmesi, bireylerde tesir uyandırması üzerine kuruludur (Çakar ve Arbak, 2004: 40). Bu köşe taşı; kendine özgü gizil güç, hedef, kendini verme, doğruluğun sürdürülmesi, tesir etme gibi öğeleri kapsamaktadır (Cooper ve Sawaf, 2003: 181-287).

4. Duygusal Simya: Bireyin problemler ve baskılarla yaşama ve gelecek için mücadele etme gücünü arttıran köşe taşıdır. Literatürde alşimi, yararlı niteliği eksik olarak görülen yalın nesnenin kıymetli madde durumuna çevirme potansiyeli veya işlemi olarak tanımlanmaktadır.

Güçlendirilmiş bir farkında olma duygusu ve duygusal zekanın ön sezisel uygulamaları aracılığı ile esasında biz bireyler de simyacı olmaktayız. Sezgisel akış, düşünsel zaman değişimi, fırsatları sezinlemek, geleceği yaratmak gibi öğelerden oluşur (Cooper ve Sawaf, 2003: 287-377).

2.2.5.4. Daniel Goleman Modeli

Goleman, duygusal zekayı beş temel boyutta ele almıştır. Bunlar;

1. Öz bilinç: Yaşadığımız anda duygularımızın farkına varmak ve seçeneklere seçim yapmamızı sağlayacak şekilde yön verme; becerilerimizi objektif değerlendirme, güçlü alt yapısı olan kendine güvenmeyi içermektedir (Goleman, 2007a: 73-79).

2. Duyguları idare edebilme: Duyguları idare edebilmek, hedeflere ulaşabilmek amacıyla bir zevki erteleyebilmek ve kişinin olumsuz duygusal durumlardan kendisini çıkartıp kendine gelmesi yeteneği olarak açıklanmıştır (Goleman, 2007b: 394). Hisleri elverişli şekilde kontrol becerisi kişinin duygularının farkına varması alt yapısında gelişmektedir. Goleman'a göre duyguları idare edebilme becerisi yetersiz bireyler devamlı mutsuzlukla başa çıkmaya çabalar iken, duyguları idare edebilme becerisi güçlü kişiler de hoş olmayan beklenmedik durumlarına, olumsuzluklarına rast gelmelerinin ardından zor olmayan biçimde düzelebilmektedirler.

3. GÜDÜLENME: Amaçlarımıza ulaştırıp, ışık tutucak insiyatiften yararlanmamıza, ilerlemek amacıyla gayret etmemize, başarısızlıklar, mani olunan durumlar, hisler ile rast gelindiğinde sabır göstermemizi kolaylaştıracak, içten gelen kararlarımızı kullanma yeteneği olarak açıklanmaktadır (Goleman, 2007b: 394).

4. Empati: Eski bir atasözü, bir insanın ayakkabılarıyla bir mil yürümezseniz onu anlayamazsınız demektedir. Dünyaya başkasının gözüyle bakmaya çalışma eylemi bir teslimiyet, kendinden uzaklaşma biçimidir.

Eşduyu; kişilerin duygularını sezinlemek, onların pencerelerinden gözlemek, değişik bireylerle arkadaşlık kurup ahenk sağlayabilmektir (Goleman, 2007b: 394). Dökmen'e göre empati; bireyin benliği ile iletişimdeki kişinin tarafına geçip o kişinin hislerini, bilişlerini doğru olarak anlamlandırabilme becerisidir.

Empatinin varlığı olmasa idi aileler, kabileler, uluslar birbirine adeta düşman olurdu. Empati bizi yargı ve kibirin aşındırıcı etkilerinden korur. Kızgınlık için panzehirdir. Evlilik ve arkadaşlığın bağlayıcı gücüdür. Her gün birkaç dakikalık meditasyonla kendi içimizde güçlendirebileceğimiz bir şeydir.

5. Sosyal beceriler: Bireyin ilişkilerde duyguları iyi idare etmesi, sosyal durumları ve ilişki ağlarını doğru algılaması, pürüzsüz etkileşim içinde olması, bu becerilerini başkalarını ikna etmek ve onlara liderlik etmek, anlaşmazlıklarda uzlaşmak, çözüm sağlamak ve işbirliği için kullanması anlamına gelmektedir.

Sosyal beceriler kişinin diğer kişilerin duygularının farkında olmasını, diğerlerinin duygularını yönetebilmesini ve bu sayede sorunsuz olarak diğerleriyle geçinebilmesini sağlar (Çakar ve Arbak, 2004: 41).

2.2.6. Bağlanma Düzeyleri ve Duygusal Zeka Yetenekleri Arasındaki İlişki ve İlgili Araştırmalar

Bağlanma teorisi bir duygu düzenleme teorisidir (Feeney, 1995; Kobak ve Sceery,1998). Bartholomew (1990), bağlanma düzeylerinin, bireylerin duygu düzenleme yöntemlerine göre ayrıştırılmasının mümkün olduğunu ve zaten Bowlby' in (1980) hem olumlu hem de olumsuz olan güçlü insan duygularının bağlanma ilişkileri içinde ortaya çıktığını önerdiğine işaret etmiştir. Buna göre, yetişkin bireylerin gerilimli yaşam olaylarıyla başa çıkma stratejileri bağlanma örüntülerine dayalı olarak farklılaşabilir (Sroufe ve Waters 1977; çev. Kart 2002).

Bağlanma düzeyleri ve duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelendiği çeşitli araştırmalarda (Görünmez, 2006; Kafetsisos, 2004; Kim, 2005; Peck, 2003; Zimmermann, 1999) duyguları algılama, duygulardan yararlanma, anlama, düzenleme ve yönetme gibi faktörler ile güvenli bağlanma biçimi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Yetişkin bağlanmasına ait son çalışmalar bağlanma yönelimlerinin bazı duygusal algı yanlılıklarının olduğunu göstermiştir. Güvenli kişiler nispeten negatif duyguların yüzselleştirilmesinin çözümlemesini tam olarak yapmaktadır. Kaçınan bireyler ise güvenli kişilere göre doğru duygu çözümlemede (özellikle neşe) daha düşük skorlara sahiptir. Ayrıca kızgınlığı çözümlemede güvenli olana göre daha hatalı sonuçlar vermektedirler (Kafetsisos , 2003)

Peck (2003) güvenli bağlanma gösteren ve duygularını düzenleyebilme becerisine sahip bireylerin, karşındakiler böyle bir beceriye sahip olmasalar bile onların da öyle olduklarını betimlediklerini ifade etmiştir. Güvenli bağlananlar korku ve üzüntü gibi olumsuz duygular deneyimlediklerinde bu duygularını düzenlemek (regüle) için yardım arayıp alırlar. Güvensiz bağlananlar ise duygularını düzenlemek için yardım bulmada problem yaşamaktadırlar (Hagekull , 2003).

Kobak ve arkadaşları, güvenli bağlanma düzeyine sahip ergenlerin güvensizlere göre duygusal düzenleme konusunda daha başarılı olduklarını göstermiştir.

Konstantinöz ve Nezlek (2002) tarafından yapılan çalışmada güvenli bağlanan katılımcıların, güvensiz bağlananlara oranla etkileşimlerinin daha samimi olduğu ve etkileşimlerini duygusal olarak daha olumlu değerlendirdikleri gözlenmiştir. Güvenli bağlananların ayrıca başkalarının

kendilerine ve kendilerinin başkalarının ihtiyaçlarına daha duyarlı olduklarını hissettikleri saptanmıştır.

Wei, Vogel ve Ku (2006) tarafından yapılan kaygılı bağlanmayla olumsuz duygu durumu ve kişiler arası problem arasındaki ilişkinin sadece duygusal tepkiyle (duygusal kesilmeye değil) yönlendirildiği, bunun tersi kaçınan bağlanmayla olumsuz duygu durumu ve kişiler arası problemlerin sadece duygusal ketlenmelerle yönlendirildiği bulunmuştur.

Dawson (2000) tarafından yapılan araştırmada yaşlı yetişkinlerde güvenli bağlanmanın iletişim kurma ve sağlıklı bir duygu geliştirmede etkisi olduğu görülmüştür.

Arıkoğlu (2003), tarafından yapılan çalışmada, güvenli kişilerin düşük kaygı ve düşük kaçınma ve yüksek kendini denetleme ve yüksek olumsuz duygu düzenleme beklentileri olduğunu belirtmişlerdir. Korkulu, kaçınan ve saplantılı kişiler düşük olumsuz duygular ve düşük kendini denetleyebilme beceriler göstermişlerdir.

Aydın (2002), tarafından yapılan araştırmada bağlanma düzeyi ve motivasyon profili incelenmiştir. Çalışmanın amacı, bağlanma düzeylerinin kuvvet, muvaffakiyet, beraberlik gereksinimiyle var olan bağları incelemektir. 408 kişinin katıldığı araştırmanın analizlerinde bağlanma düzeyleri ile motivasyon profili bir ilişki olduğu desteklenmiştir. Korku dolu bağ kurma düzeylerindeki kişilerin, kayıtsız, saplantılı ve güvenli bağlanma düzeylerine sahip bireylerden daha az birlikte olma ihtiyacına sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca, bu bireylerin, kayıtsız, saplantılı, güvenli bağlananlardan daha fazla g ihtiyacına sahip oldukları bulunmuştur. Korkulu bağlanma düzeyinde olan kişilerin güvenli bağ kurma formunda olanlara kıyasla artmış onaylanma ihtiyacı içinde oldukları tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri araştırmacı tarafından yetişkin bireylere uygulanmıştır. Araştırmada veri toplamada kullanılan Veri toplama araçları;

Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Veri Formu, Schutte Duygusal Zeka Ölçeği ve Ebeveyn ve Akarana Bağlanma Envanteri'dir.

Sosyodemografik Veri Formu: Bu form, literatür bilgileri göz önüne alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından, katılımcılarla görüşülerek doldurulan form, cinsiyet, yaş, aylık ekonomik gelir, kardeş sayısı, anne-baba birlikteliği, anne ve baba eğitim düzeyi ve doğumdan itibaren bakımı üstlenen kişi olarak sosyodemografik verileri kapsamaktadır.

Schutte Duygusal Zeka Ölçeği: Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim tarafından 1998 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk hali, 33 maddeden oluşmaktadır. Austin, Saklofske ve Egan (2005) tarafından ölçek daha sonra tekrardan düzenlenmiştir. Çalışmanın son halinde 41 madde bulunmaktadır. Ölçek, Türkçe'ye Tatar, Tok, Saltukoğlu (2011) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde olup 1=kesinlikle katılmıyorum ve 5=kesinlikle katılıyorum anlamına gelmektedir. Ölçekteki 21 soru ters kodlanmıştır. Bu sorular, 3., 4.,6.,8.,10.,12.,13.,14.,17.,20.,22.,23.,24.,25.,26.,28.,34.,35.,39.,40. ve 41. sorulardır. Ölçekten alınan yüksek puan duygusal zekanın yüksek olduğu anlamına gelirken, alınan düşük puan duygusal zekanın düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Ebeveyn ve Akarana Bağlanma Envanteri: Armsden ve Greenberg tarafından 1987 yılında geliştirilmiştir. Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından da Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek anne ve baba için ayrı ayrı uygulanan 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 7'li likert tipinde olup 1=asla ve 7=daima anlamına gelmektedir. Ölçekteki 6 soru ters kodlanmıştır. Bu sorular, 2., 4.,5.,6.,9. ve 10. sorulardır. Ölçekten alınan yüksek puan güvenli bağlanmanın yüksek olduğu anlamına gelirken, alınan düşük puan güvenli bağlanmanın düşük olduğu anlamına gelmektedir.

3.2. Verilerin Toplanması

Bireylerin seçiminde, araştırmayı kabul etmeleri, uygulanan ölçek yönergelerini anlamaları esas alınmıştır. Geçmişte psikiyatrik tedavi alanlar dışlanmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul İli Pendik İlçesinde Biltek Koleji'nde lise kademesinde öğrenim gören, 15-18 yaş aralığındaki sağlıklı öğrenciler olmaktadır. Bu kişiler içinden rastlantısal seçilen 120 sağlıklı ergen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Pack age for Social Sciences) for Windows 20 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizde öncelikle kişisel bilgi formundaki sorulara verilen cevaplar frekans analizi yöntemiyle gösterilmiştir. Daha sonrasında hipotezlere ilişkin analizleri yapabilmek amacıyla bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Ölçekteki bağımsız değişkenlerin kişisel bilgilere göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla kurulan hipotezleri ölçmek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılırken, bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık seviyesi 0,05 olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde İstanbul ili Pendik ilçesinde yaşayan katılımcıların ebeveyn ve akrana bağlanma ve duygusal zeka ölçeklerinden elde edilen bilgiler ile araştırmacı tarafından hazırlanan genel bilgi formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Kişisel Bilgilere İlişkin Bulgular

Tablo 1. Cinsiyete İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
Kız	47	39,5
Erkek	72	60,5
Toplam	119	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %39,5'i kız, %60,5'i ise erkektir.

Tablo 2. Yaşa İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
14 ve altı	16	13,9
15	54	45,4
16 -18 arası	45	37,7
Toplam	115	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %13,9'u 14 yaş ve altında, %45,4'ü 15 yaşında ve %37,7'si 16 yaş ve üzerindedir.

Tablo 3. Gelire İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
1000-1500 TL	6	5,1
2000-2500 TL	7	6,0
3000 TL ve üzeri	104	88,9
Toplam	117	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %5,1'i 1000-1500 TL arası gelire sahipken, %6'sı 2000-2500 TL ve %88,9'u 3000 TL ve üzeri gelire sahiptir.

Tablo 4. Kardeş Sayısına İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
Tek çocuk	5	4,2
1 kardeş	25	21,0
2 kardeş	34	28,6
3 kardeş	31	26,1
4 ve daha fazla kardeş	24	20,2
Toplam	119	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %4,2'si tek çocukken, %21'i 1 kardeşe, %28,6'sı 2 kardeşe, %26,1'i 3 kardeşe ve %20,2'si 4 ve daha fazla kardeşe sahiptir.

Tablo 5. Anne-Baba Birlikteliğine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
Anne-baba birlikte	113	95,8
Anne-baba ayrı	6	4,2
Toplam	118	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %95,8'inin anne babası birlikteyken, %4,2'sinin anne babası ayrıdır.

Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
İlkokul mezunu	24	20,2
Ortaokul mezunu	26	21,8
Lise mezunu	45	37,8
Üniversite mezunu	22	18,5
Yüksek lisans mezunu	2	1,7
Toplam	119	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %20,2'sinin annesi ilkokul mezunuyken, %21,8'inin annesi ortaokul mezunu, %37,8'inin annesi lise mezunu, %18,5'inin annesi üniversite mezunu ve %1,7'sinin annesi ise yüksek lisans mezunudur.

Tablo 7. Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
İlkokul mezunu	8	6,7
Ortaokul mezunu	19	16,0
Lise mezunu	50	42,0
Üniversite mezunu	32	26,9
Yüksek lisans mezunu	10	8,4
Toplam	119	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %6,7'sinin babası ilkokul mezunuyken, %16'sının babası ortaokul mezunu, %42'sinin babası lise mezunu, %26,9'unun babası üniversite mezunu ve %8,4'ünün babası ise yüksek lisans mezunudur.

Tablo 8. Doğumdan İtibaren Bakımı Üstlenen Kişiye İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	N	Yüzde (%)
Öz anne-baba	117	98,3
Kreş	2	1,7
Toplam	119	100,0

Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %98,3'ünün doğumlarından itibaren bakımını öz anne-babaları üstlenirken %1,7'sinin bakımını kreş üstlenmiştir.

4.2. Hipotezlere İlişkin Bulgular

Bireylerin Anneye ve Babaya Bağlanma Düzeylerinin Betimsel Özellikleri

	N	Minimum	Maksimum	M	SS
Anneye bağlanma düzeyi puanı	119	2,25	6,25	4,65	,88
Babaya bağlanma düzeyi puanı	119	2,00	6,17	4,58	,91

*N: Grup sayısı , M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Yapılan betimsel analiz sonuçlarına göre, 119 kişinin cevap verdiği anneye bağlanma ölçeğinden katılımcıların aldığı minimum puan 2,25 olurken maksimum puan 6,25 olmuştur. Katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan $4,65 \pm 0,88$ şeklindedir. 119 kişinin cevap verdiği babaya bağlanma ölçeğinden katılımcıların aldığı minimum puan 2 olurken maksimum puan 6,17 olmuştur. Katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan $4,58 \pm 0,91$ şeklindedir.

H1: Bireylerin bağlanma düzeyi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 9. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	M	SS	t	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	Kız	47	4,58	,88	-,703	,483
	Erkek	72	4,70	,89		
Babaya bağlanma düzeyi puanı	Kız	47	4,62	,81	,357	,722
	Erkek	72	4,56	,97		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Cinsiyet ile anneye bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan t testi sonuçları incelendiğinde kız ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur, $t = -0,703$, $p > ,05$.

Cinsiyet ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan t testi sonuçları incelendiğinde kız ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur, $t = 0,357$, $p > ,05$. Bağlanma biçimi puanları cinsiyet değişkenine göre değişmemektedir.

H2: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 10. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	M	SS	F	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	14 ve altı	16	4,74	,91	,292	,747
	15	54	4,58	,89		
	16 -18 arası	45	4,69	,88		
Babaya bağlanma düzeyi puanı	14 ve altı	16	4,80	,97	,603	,549
	15	54	4,51	,95		
	16 -18 arası	45	4,56	,86		

Yaş ile anneye bağlanma biçimi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$).

Yaş ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Bağlanma düzeyi puanları yaş değişkenine göre değişmemektedir.

H3: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 11. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Gelir Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Gelir düzeyi	N	M	SS	F	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	1000-1500 TL	6	4,94	,79	1,102	,336
	2000-2500 TL	7	4,24	,88		
	3000 TL ve üzeri	104	4,65	,88		
Babaya bağlanma düzeyi puanı	1000-1500 TL	6	5,11	,40	1,301	,276
	2000-2500 TL	7	4,36	,97		
	3000 TL ve üzeri	104	4,55	,92		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Gelir düzeyi ile anneye bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$).

Gelir düzeyi ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Bağlanma düzeyi puanları gelir düzeyi değişkenine göre değişmemektedir.

H4: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 12. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Kardeş Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Kardeş sayısı	N	M	SS	F	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	Tek çocuk	5	4,45	,87	,744	,544
	1 kardeş	25	4,86	,80		
	2 kardeş	34	4,49	,83		
	3 kardeş	31	4,74	1,04		
	4 ve daha fazla kardeş	24	4,61	,84		
Babaya bağlanma biçimi puanı	Tek çocuk	5	4,82	1,28	,585	,674
	1 kardeş	25	4,70	,94		
	2 kardeş	34	4,40	,94		
	3 kardeş	31	4,66	,91		
	4 ve daha fazla kardeş	24	4,59	,78		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Kardeş sayısı ile anneye bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$).

Kardeş sayısı ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Bağlanma düzeyi puanları yaş değişkenine göre değişmemektedir.

H5: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile anne ve babanın birlikte/ayrı olma durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 13. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Anne-Baba Birlikteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Anne- Baba	N	M	SS	t	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	Birlikte	113	4,66	,90	-,231	,818
	Ayrı	5	4,75	,58		
Babaya bağlanma düzeyi puanı	Birlikte	113	4,60	,92	1,096	,275
	Ayrı	5	4,14	,56		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Anne-Baba birlikteliği ile anneye bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan t testi sonuçları incelendiğinde anne-babası birlikte olanlar ile ayrı olanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur, $t = -0,231$, $p > ,05$.

Anne-Baba birlikteliği ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan t testi sonuçları incelendiğinde anne-babası birlikte olanlar ile ayrı olanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur, $t = 1,096$, $p > ,05$. Bağlanma düzeyi puanları anne-baba birlikteliği değişkenine göre değişmemektedir.

H6: Bireylerin bağlanma düzeyi ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 14. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Annelerinin Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Anne eğitim düzeyi	N	M	SS	F	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	İlkokul mezunu	24	4,93	,77		
	Ortaokul mezunu	26	4,71	,99		
	Lise mezunu	45	4,52	,89	1,125	,348
	Üniversite mezunu	22	4,62	,85		
	Yüksek lisans mezunu	2	4,04	,77		
Babaya bağlanma düzeyi puanı	İlkokul mezunu	24	4,80	,84		
	Ortaokul mezunu	26	4,55	,82		
	Lise mezunu	45	4,61	,94	1,359	,253
	Üniversite mezunu	22	4,46	,99		
	Yüksek lisans mezunu	2	3,38	1,00		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Anne eğitim düzeyi ile anneye bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Anne eğitim düzeyi ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Bağlanma düzeyi puanları anne eğitim düzeyi değişkenine göre değişmemektedir.

H7: Bireylerin bağlanma düzeyleri ile babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 15. Bireylerin Bağlanma Düzeyleri ile Babalarının Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Baba eğitim düzeyi	N	M	SS	F	p
Anneye bağlanma düzeyi puanı	İlkokul mezunu	8	4,69	,78	,498	,737
	Ortaokul mezunu	19	4,71	1,04		
	Lise mezunu	50	4,76	,90		
	Üniversite mezunu	32	4,52	,86		
Babaya bağlanma düzeyi puanı	Yüksek lisans mezunu	10	4,46	,72	1,676	,160
	İlkokul mezunu	8	4,57	,88		
	Ortaokul mezunu	19	4,75	,85		
	Lise mezunu	50	4,76	,83		

Üniversite mezunu	32	4,34	,97
Yüksek lisans mezunu	10	4,19	1,08

Baba eğitim düzeyi ile anneye bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$).

Baba eğitim düzeyi ile babaya bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Bağlanma düzeyi puanları baba eğitim düzeyi değişkenine göre değişmemektedir.

Bireylerin Duygusal Zeka Düzeylerine İlişkin Betimsel Özellikler

	N	Minimum	Maksimum	M	SS
Duygusal zeka	119	2,38	4,63	3,73	,44

Yapılan betimsel analiz sonuçlarına göre, 119 kişinin cevap verdiği duygusal zeka ölçeğinden katılımcıların aldığı minimum puan 2,38 olurken maksimum puan 4,63 olmuştur. Katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan $3,73 \pm 0,44$ şeklindedir.

H8: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 16. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	M	SS	t	p
Duygusal zeka düzeyi	Kız	47	3,78	,40	,952	,343
	Erkek	72	3,70	,47		

Cinsiyet ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan t testi sonuçları incelendiğinde kız ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur, $t = 0,952$, $p > ,05$.

H9: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 17. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	M	SS	F	p
Duygusal zeka düzeyi	14 ve altı	16	3,55	,52	2,556	,082
	15	54	3,82	,41		
	16-18 arası	45	3,70	,43		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Yaş ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Duygusal zeka puanları yaş değişkenine göre değişmemektedir.

H10: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 18. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Gelir Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Gelir düzeyi	N	M	SS	F	p
Duygusal zeka düzeyi	1000-1500 TL	6	3,36	,43	2,493	,87
	2000-2500 TL	7	3,77	,30		
	3000 TL ve üzeri	104	3,76	,04		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Gelir düzeyi ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>,05$). Duygusal zeka puanları gelir düzeyi değişkenine göre değişmemektedir.

H11: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 19. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Kardeş Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Kardeş sayısı	N	M	SS	F	p
	Tek çocuk	5	4,12	,29		
	1 kardeş	25	3,70	,38		
Duygusal zeka düzeyi	2 kardeş	34	3,65	,45	1,520	,201
	3 kardeş	31	3,75	,48		
	4 ve daha fazla kardeş	24	3,80	,44		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Kardeş sayısı ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>,05$). Duygusal zeka puanları kardeş sayısı değişkenine göre değişmemektedir.

H12: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile anne ve babanın birlikte/ayrı olma durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 20. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Anne-Baba Birlikteliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Anne-Baba	N	M	SS	t	p
Duygusal zeka düzeyi	Birlikte	113	3,73	,44	-1,188	,237

Ayrı	5	3,96	,54
------	---	------	-----

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Anne-Baba birlikteliği ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan t testi sonuçları incelendiğinde anne-babası birlikte olanlar ile ayrı olanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur, $t = -1,188$, $p > ,05$. Duygusal zeka puanları anne-baba birlikteliği değişkenine göre değişmemektedir.

H13: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 21. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Annelerinin Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Anne eğitim düzeyi	N	M	SS	F	p
Duygusal zeka düzeyi	İlkokul mezunu	24	3,73	,44	,296	,880
	Ortaokul mezunu	26	3,77	,46		
	Lise mezunu	45	3,69	,48		
	Üniversite mezunu	22	3,78	,35		
	Yüksek lisans mezunu	2	3,93	,34		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Anne eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Duygusal zeka puanları anne eğitim düzeyi değişkenine göre değişmemektedir.

H14: Bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 22. Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Babalarının Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Baba eğitim düzeyi	N	M	SS	F	p
Duygusal zeka düzeyi	İlkokul mezunu	8	3,65	,34	,237	,917
	Ortaokul mezunu	19	3,81	,45		
	Lise mezunu	50	3,72	,46		
	Üniversite mezunu	32	3,72	,44		
	Yüksek lisans mezunu	10	3,78	,41		

*N: Grup sayısı, M: Ortalama skor, SS: Standart sapma

Baba eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiye ait yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p > ,05$). Duygusal zeka puanları baba eğitim düzeyi değişkenine göre değişmemektedir.

H15: Bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 23. Bağlanma Düzeyleri ve Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

		1	2	3
	r	1		
1- Duygusal zeka düzeyi	p	-		
	N	119		
	r	,127	1	
2- Anneye bağlanma düzeyi puanı	p	,169		
	N	119	119	
	r	-,002	,603	1
3- Babaya bağlanma düzeyi puanı	p	,981	,000	-
	N	119	119	119

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ile anneye ve babaya bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır, sırayla; $r = ,127$, $r = -,002$, $p > ,05$.

Bunun yanı sıra katılımcıların anneye bağlanma biçimleri ile babaya bağlanma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon bulunmuştur, $r = ,603$, $p < ,05$. Buna göre, kişinin annesine olan bağlılığı arttığında babasına olan bağlılığı da artarken, annesine olan bağlılığı azaldığında babasına olan bağlılığının da azaldığı söylenbilir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde öncelikle örneklemenin demografik özellikleri incelenmiş daha sonra oluşturulan hipotezler incelenmiştir. 120 kişiden oluşan örneklem incelendiğinde erkek ve kız öğrenciler arasında çok fazla fark olmadığı grlmştir. Örneklemenin büyük çoğunluğu 15 yaş ve üzerinde olduğu bulunmuş ve tamamına yakınının ailelerinin aylık ekonomik gelirinin 3000 TL üstünde olduğu grlmştir. Kardeş sayıları

incelendiğinde grupların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yalnızca tek çocuk olup kardeşi olmayan katılımcıların yüzdesinin diğer gruplara göre az olduğu görülmüştür. Bunların yanı sıra katılımcıların tamamına yakınının anne ve babasının birlikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların annelerinin eğitim durumu incelendiğinde çoğunluğun lise mezunu olduğu görülürken yüksek lisans mezunu olanlar azınlıkta kalmıştır. Babaların eğitim durumu incelendiğinde ise ilkokul mezunlarının azlığı dikkat çekerken yine lise mezunlarının diğer gruplara göre daha yüksek yüzdeye sahip olduğu görülmüştür. Doğumdan itibaren bakımı üstlenen kişi sorusuna bakıldığında katılımcıların tamamına yakınının öz anne-babası tarafından bakımlarının üstlenildiği görülürken yalnızca iki kişinin bakımı kreş tarafından üstlenilmiştir. Örneklemin demografik özellikleri incelendikten sonra bu demografik özelliklerin çalışmadaki bağımsız değişkenler olan bağlanma biçimleri ve duygusal zeka üzerindeki etkileri incelenmiş ayrıca bağlanma biçimleri ve duygusal zeka arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde anneye veya babaya bağlanma biçimi ve duygusal zekanın, cinsiyet, yaş, gelir seviyesi, kardeş sayısı, anne-baba birlikteliği, anne-baba eğitim durumu ve doğumdan itibaren bakımı üstlenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Bunun yanı sıra anne-babaya bağlanma düzeyi ve duygusal zeka arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Anneye ve babaya bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu ilişkiye göre katılımcıların annelerine olan bağlılığı arttığında babalarına olan bağlılığı da artarken, annelerine olan bağlılığı azaldığında babalarına olan bağlılığının da azaldığı söylenebilir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada katılımcıların bağlanma düzeyleri ile duygusal zekaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların bağlanma biçimleri ve duygusal zekalarının, demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Araştırmada katılımcıların bağlanma düzeyleri ve duygusal zekaları arasındaki ilişkinin kadın ya da erkek oluşlarına göre değişip değişmeyeceği sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucuna göre kadın ve erkekler arasında bağlanma düzeyleri ve duygusal zekaları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Katılımcıların bağlanma düzeylerinin cinsiyetleri üzerinde anlamlı bir farkın bulunamadığı bulgusuna benzerlik gösteren bir araştırma; Sümer'in (2006) yetişkinlerde bağlanma düzeylerinin duygusal zeka, ilişkiye bağlılık, ilişkide algılanan tatmin ve bazı değişkenlere göre incelediği araştırmadır. Öte yandan bu bulguları desteklemeyen araştırmalar bulunmaktadır.

Işınsu (2003), tarafından yapılan araştırmada toplumsal cinsiyetin, kadın ve erkeklerin bağlanma biçimleri üzerinde anlamlı etkisi olduğu bulunmuştur. İkili ilişkilerde kadınların kaçınan ve korkulu, erkeklerin ise güvenli bağlanma düzeyi ile bağlandıkları bulunmuştur.

Bünyamin etinkaya (2005), tarafından yapılan araştırmada kız öğrencilerin sırasıyla kayıtsız, güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Erkek  ğrencilerin ise güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Erözkan'ın çalışmasında güvenli bağlanma üzerinde erkeklerden yana anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Bu araştırmada duygusal zeka seviyesi bakımından cinsiyete göre farklılaşma bulunmaz iken katılımcıların duygusal zeka  leğinden aldıkları puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın bulunamadığı bulgusu Işeri'nin (2016) yüksek lisans tezinde desteklenmiştir.

Yapılan literatür araştırmasında duygusal zeka ve cinsiyet arasındaki ilişkiye dair farklı bulgular olduğu görülmektedir.

Naghavi ve Reduzan (2011) araştırmalarında kadınların duyguları anlama ve toplam duygusal zeka puanının erkeklerden daha yüksek olduğunu fakat duyguları düzenleme ve kullanma becerileri arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığını gösterirken, Mayer, Carusso ve Salovey (1999) kadınların erkeklerden daha yüksek duygusal zeka puanlarına sahip olduğuna işaret etmektedir (Mayer ve Geher, 1996). Yapılan bir çok çalışmada (Constantine ve Gainor, 2001; Schutte ve arkadaşları, 1998; Sutarso, 1998; Harrod ve Scheer, 2005) kadınların duygusal zekasının erkeklerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ciarrochi, Chan ve Caputi (2000) kadınların duygusal zekalarının daha yüksek olmasını iki nedene bağlamaktadırlar. Birincisi kadınların sosyalliklerinin daha yüksek olmasından dolayı başkalarının duygularını daha iyi okuyabilmeleridir. İkincisi ise, kadınların biyolojik olarak bu şekilde donatıldıklarıdır. Erkeklerin kadınlardan daha yüksek bir duygusal zekaya sahip olduğunu öne süren araştırmalar da mevcuttur (Ahmad, Bangash, Khan, 2009; Chu; 2002). Alkış (2014) Türkiye’de erkeklerin kadınlardan daha yüksek duygusal zeka puanlarına sahip olduğunu fakat İngiltere’de cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya koymuştur.

Katılımcıların yaş grupları ile bağlanma düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Literatür incelendiğinde Erözkan ‘ın çalışmasında da sınıf düzeylerine (dolayısıyla yaş) göre, bağlanma düzeylerine ilişkin farklılık görülmediği sonucuyla karşılaşılmaktadır.

Bağlanma sisteminin doğumla birlikte başlayıp bebeklik ve çocukluk dönemlerinde daha da şekillenerek gelişen bir yapı/süreç olmasından dolayı sınıf düzeyleri/ yaş ile birlikte değişiklik göstermeyeceği düşünülebilir. Bu araştırmanın sonucu yapmış olduğumuz çalışmanın yaş değişkeni ile ilgili bulgusu ile tutarlılık göstermektedir.

Yapmış olduğumuz çalışmada, duygusal zeka puan ortalamaları açısından yaş değişkeni ile anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Alan yazın incelendiğinde yapılan farklı çalışmalar araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri ile yapılan iki çalışmada elde edilen bulgular sınıf düzeyinde öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönündedir (Hangül ve Uzel, 2012; Odabaşı, 2013). SEI ölçeği (Six Seconds Emotional Intelligence Assessment) kullanılarak 405 kişi üzerinde yapılan bir çalışma yaş ve duygusal zeka ilişkisinin $r=13$ ($p<01$) olduğunu yani duygusal zekanın yaş ile birlikte artışının önemsiz olduğunu ortaya koymuştur (Fariselli, Ghini ve Freedmann, 2006).

Yapılan literatür taraması sonucunda Mayer'in gerçekleştirdiği bir çalışmada duygusal zeka açısından 18-21 yaş grubundaki öğrencilerin 13-16 yaş grubundaki öğrencilerden daha yüksek puanlar aldıklarını saptamış ve duygusal zekanın en azından genç yetişkinlik yıllarının başına kadar yaşla birlikte arttığını ifade etmiş olması araştırma bulgumuz ile çelişmektedir.

Yapılan analiz sonucunda bağlanma ölçek puanı ve ekonomik durum değişkeni arasında istatistiksel açıdan fark saptanmamıştır. Bu bulgudan farklı olarak literatürde rastlanılan Angeliki Leondari ve Grigoris Kiosseoglou (2000) tarafından yapılan çalışmada bağlanma biçimlerinden kayıtsız olan ile ilgili, ekonomik değişimlerin toplum üzerindeki etki derecesi fazla görülenler bakımından ayırım görülmektedir.

Araştırmada duygusal zeka seviyesi bakımından katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmamızın bu bulgusu ile Bircan ve Bacanlı'nın (2005) yapmış oldukları çalışmada ergenlerde sosyo-ekonomik düzeye göre Duygusal Zeka Ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bulunan bu sonuç araştırmayı destekler niteliktedir.

Araştırma bulguları ve literatürden farklı olarak Çataloğlu'nun (2011) araştırmasında, düşük ekonomik seviyede bulunan ergenlerin orta ve üst ekonomik seviyede yer alan ergenlere göre, ailelerini 'problem çözme' işlevi açısından daha negatif algıladıkları saptanmıştır.

Katılımcıların bağlanma düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanlar ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamaktadır. Araştırma bulgusundan farklı olarak Sümer (2006) tarafından yapılan çalışmada kardeş sayıları farklı veya tek çocuk olan yetişkinlerin bağlanma ölçeği puanlarının ortalamaları arasında yalnızca kaçınan tipte 1-2 kardeşle 3-4-5 kardeş arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur.

Yapılan çalışmada katılımcıların duygusal zeka seviyesi ile kardeş sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunamamış olması Yıldırım (2015), B. Özden (2015), Yurdakavuştu (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da kardeş sayısının duygusal zeka ile ilişkili olmadığı sonucu ile benzerlik göstermektedir. Çıkan sonuçlar doğrultusunda ergenlerin kardeş sayıları ile duygusal zekalarının birbirinden farklı kavramlar olduğu söylenilebilir. Bu durumun ergenlerin psikolojik desteğini aile veya kardeşlerinden daha çok arkadaş çevrelerinden aldıklarını göstermekte olduğu söylenilebilir.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda katılımcıların bağlanma düzeyleri puanları açısından anne-babası birlikte olanlar ile ayrı olanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Araştırmada katılımcıların duygusal zeka seviyeleri bakımından anne ve babanın birlikte ve ayrı olma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ergün (2016) ‘ün yüksek lisans tezinde ergenlerin genel duygusal zeka puanlarının anne babalarının birliktelik durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Çalışmamızda bağlanma düzeyleri ölçek puanı ile katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bununla ilgili literatürdeki çalışmalar; Kahraman’ın (2015) yüksek lisans tezinde desteklenmiştir. Bu tezin sonuçlarına göre bağlanma ile ergenlerin ebeveynlerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir.

Katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeyleri ile duygusal zeka ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmamaktadır. Bununla ilgili literatürdeki çalışmalar; B. Özden (2015), Atalay (2014), Ümit (2010) tarafından yapılan çalışmaların sonucunda anne ve babanın eğitim durumu ile duygusal zeka arasında ilişki bulunmamıştır. Yurdakavuştu (2012) tarafından yapılan çalışmada en yüksekten en düşüğe doğru duygusal zekaya sahip çocukların anne eğitim durumları sırasıyla lise, ilkokul, yüksek lisans, orta okul mezunu ve okur yazar değil şeklindedir. Keler (2008) tarafından araştırmada anneleri lise mezunu olan ergenlerin güvenli bağlanma biçimi puanları, annesi okur yazar olan ergenlerin güvenli bağlanma puanlarından daha yüksek çıkmıştır.

Türk toplumunda yapılan araştırmalara göre annelerin eğitim düzeyleri ile olumlu psikolojik özellikler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bayraktar (2011), Korkmaz (2008) ve Horrow ve Scheer (2005) tarafından yapılan, anne ve babanın eğitim durumu arttıkça duygusal zekanın da arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar, bu çalışmada bulunan sonuçla çelişmektedir. Sonuçların farklılık göstermesi sosyoekonomik durum, geniş ailede yaşama durumları ve örneklem farklılıklarından kaynaklı olabilir.

Katılımcıların bağlanma ölçeğinden aldıkları puanlar ile duygusal zeka ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir korelasyon saptanamamıştır. Ortaya çıkan bu bulgunun sebebinde katılımcıların diğer araştırmalara göre daha fazla bireysel farklılıklar gösterme ihtimallerinin veya soruları doğru cevaplandırmamış olabilmelerinin etkili olduğu düşünülebilir. Araştırma bulgularının farklı çıkmasının bir diğer sebebi olarak ise ergenlerin soruları cevaplarırken sosyal

kabul kaygısı taşıyabileceklerinden dolayı sorulara bu doğrultuda kabul görmeyi güçlendirici şekilde cevaplamalarının ve araştırmaya alınan kişilerin 120 kişiyle sınırlı olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların anneye ve babaya bağlanma düzeyleri arasında ise pozitif ve anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Ergenin annesine olan bağlılığı arttığında babasına olan bağlılığı da artarken, annesine olan bağlılığı azaldığında babasına olan bağlılığının da azaldığı söylenilebilir.

Araştırmanın birinci temel amacı çerçevesinde, ergenlerin bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre bireylerin bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda güvenli bağlanma düzeyi ile duygusal zeka arasında ilişki olacağı sonucu beklenmekteydi. Yapılmış bazı araştırmalar incelendiğinde genel olarak bu sonucun tersi sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir.

Bağlanma biçimleri ve duygusal zeka arasındaki ilişki incelendiğinde çeşitli araştırmalarda (Görünmez, 2006; Kafetsisos, 2004; Kim, 2005; Peck, 2003; Zimmerman, 1999) güvenli bağlanma biçimi ile duygusal zeka arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda duyguları algılama, duygulardan yararlanma, anlama, düzenleme ve yönetme gibi faktörler ile güvenli bağlanma düzeyi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir.

Literatür incelemesi sonucunda ulaşılan pek çok araştırmada, güvenli bağlanma düzeyine sahip bireylerin diğer bağlanma düzeylerinde olanlardan (korkulu, kayıtsız ve saplantılı) daha yüksek öz saygıya (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Brennan ve Bosson, 1998; Brennan ve Morris, 1997; Sümer ve Güngör , 1999) sahip olduklarına ilişkin bulgularla karşılaşmıştır. Güvenli bağlanma düzeylerinde olan bireylerin daha yüksek sosyal beceriye sahip olduklarına ilişkin çeşitli araştırma bulguları (Anders ve Tucker , 2000; Deniz, Hamarta ve Arı, 2005; DiTommaso, Branen- McNulty, Ross ve Burgess, 2002) görülmektedir. Kişisel becerilere sahip bireyler; bağımsız ve özgüvenleri daha yüksek (Acar , 2001; Goleman , 2000; Stein ve Book, 2003), duygularının farkında (Goleman, 2000) ve kendini gerçekleştirmeleri (Bar-On, 2006) daha yüksek kişilerdir.

Kişiler arası beceriler, sosyal beceriler ile ilintilidir. Sosyal becerisi yüksek bireyler, diğer bireylerle etkili iletişim kurabilirler ve empatik tutum sergilerler (Goleman, 2000). Lopes ve

arkadaşları (2003) yapmış oldukları araştırmalarında; duygusal zeka düzeyleri yüksek olan bireylerin, diğer bireylerle olumlu iletişim kurduklarını, anne-babalarının desteğine sahip olduklarını ve arkadaşlarıyla daha az sorun yaşadıklarını saptamışlardır.

Literatür taramasında güvenli bağlanma biçimindeki ergenlerin daha fazla uyumlu (Colin, 1996; Zimmermann, Maier, Winter ve Grossmann, 2001) olduğuna ilişkin araştırma sonuçları görülmektedir. Problem çözme davranışı ve bağlanma arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada elde edilen güvensiz bağlanma biçiminde olan bireylerin problem çözme engelleyici davranış gösterdiklerine ilişkin bulgulara (Lopez et al., 1997; Zimmermann et al. 2001) rastlanılmaktadır. Güvenli bağlanma biçimine sahip bireyler, stresli yaşam olaylarına daha olumlu yaklaşmakta ve bu durumlarla etkili başa çıkma konusunda kendi yeteneklerine güvenirlere (Collins ve Read, 1990). Aynı zamanda güvenli bağlanma düzeyindeki bireyler, stresli durumlar boyunca yeterli psikolojik iyi olmalarını sürdürme ve destek arayıcı başa çıkma stratejilerine güvenme eğilimindedirler (Breant, Mikulincer, ve Florian, 2003).

Collins ve Read (1990)'a göre güvenli bağlanma düzeyine sahip bireyler ilişkilerini mutlu ve tatmin edici olarak görmektedirler ve bu bireyler başkaları tarafından kabul edilmişlik duygusuna sahiptirler. Güvenli bağlanma düzeyinde olan bireylerin psikolojik ve fiziksel iyi olmalarının diğer bağlanma düzeyinde olanlardan daha yüksek olduğuna dair araştırma bulguları (Sable, 2007) ve kuramsal açıklamalar mevcuttur. Aynı zamanda güvenli bağlanan bireyler sağlıklı ve olumlu benlik ve başkaları modeli geliştirdiklerinden dolayı başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı ve başkalarına yardımcı olabilmektedirler.

Kobak ve Sceery (1988) üniversite öğrencilerinin ilişki örüntülerini inceledikleri çalışmalarında, duygu düzenlemede bağlanma düzeylerine göre beceri farkları olduğunu bulmuşlardır. Güvenli bağlananlar az miktarda gerilim ve yüksek miktarda sosyal destek bildirirken, kayıtsız grup daha çok yalnızlık yaşadıkları soğuk ilişkiler ve düşük düzeyde aile desteği elde ettiklerini bildirmektedirler. Korkulu düzeyde bağlananların, kendini başkalarına açma, yakınlık kurma ve stres anında başkalarında destek isteme konusunda rahatsızlık duyan, kendine güveni az, sosyal ortamlarda atılganlık gösteremeyen kişiler oldukları bulunmuştur (Bartholomew ve Horowitz 1991)

Wei, Vogel ve Ku (2006) tarafından yapılan kaygılı bağlanma ile olumsuz duygu durumu ve kişiler arası problem arasındaki ilişkinin sadece duygusal tepkiyle (duygusal kesilmeyle değil)

yönlendirildiği, bunun tersi olarak kaçınan bağlanmayla olumsuz duygu durumu ve kişiler arası problemlerin sadece duygusal ketlenmeler ile yönlendirildiği bulunmuştur.

Peck (2003) güvenli bağlanma gösteren ve duygularını düzenleyebilme becerisine sahip olan bireylerin, karşısındakiler böyle bir beceriye sahip olmasalar bile onların da öyle olduklarını betimlediklerini ifade etmiştir. Güvenli bağlanan bireyler korku ve üzüntü gibi olumsuz duygular deneyimlediklerinde bu duygularını düzenlemek (regüle) için yardım arayıp alırlar. Güvensiz bağlananlar ise duygularını düzenlemek için yardım bulmada problem yaşamaktadırlar (Hagekull 2003).

Bu çalışmanın en önemli sınırlılıklarından birisi örneklemin sadece lise öğrencilerinden seçilmiş olmasıdır.

Öneriler

1. Bağlanma düzeyleri ve duygusal zeka arasındaki ilişkilerin daha farklı değişkenleri de kapsayacak şekilde araştırılması,
2. Daha sonra yapılacak çalışmalar için anketlerin farklı sosyo-ekonomik sınıflara da uygulanması,
3. Daha geniş bir örneklem seçilmesi,
4. İlkokul ve ortaokullarda duygusal zeka eğitimlerinin uygulanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
5. Duygusal zekanın olgunlaşma ile ilişkili olarak ilerlediği neticesiyle, mevzuyla ilgili gerçekleştirilecek çalışmaların uzunlamasına desende oluşumunun sağlanmasının edinilen malumatları arttıracığı tasarlanılmaktadır.
6. Adolesan çağında EQ'nun olgunlaşmasının boylamasına çalışma metodundan yararlanılarak araştırılması tavsiye edilmektedir.
7. Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerini bilgilendirme seminerlerinde bu araştırma bulgularından yararlanılarak, çocuk yetiştirirken dikkat edilmesi gereken noktalardan bahsedilebilir.

8. Özellikle annelerin bağlanma düzeyleri ve çocukla geçirilecek kaliteli zaman hakkında bilgilendirilmelerinin psikolojik olarak daha sağlıklı bir toplum için gerekli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda duygusal zekayı geliştirmek amacıyla toplumun bu konuda da bilinçlendirilmesi ayrı bir katkı sağlayacaktır.
9. Ergenlerde duygusal zekayı geliştirmek amacıyla drama, psikodrama gibi yöntemleri uygulayan grup çalışmalarının yapılması önerilmektedir.
10. Son olarak PDR hizmetlerinde de duygusal zekayı geliştirecek programlara yer verilmesi mutlu ve başarılı gençlerin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akar, A. (2012) Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statüleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akhunlar, M. (2010) Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Uyum Süreçleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altundağ, G. (2011) Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Stresle Başa Çıkma Tutumları ve Stresi Algılama Düzeyinin İncelenmesi. Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslangiray, N. (2013) Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajının Yordayıcıları Olarak Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Austin, E.J., Saklorfüke, D. H.& Egan, V. (2005) Personality, Well-Being and Health Correlates of Trait Emotional Intelligence Personality and Individual Differences, 38, 547-558.
- Bacanlı, F., Bircan, S. (2005), "Ergenlerin Duygusal Zekalarının Çatışma Eğilimlerine ve Suç Davranışlarına Etkisi", Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, 4, s. 61-82.
- Çelik, Ş. (2008) Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Zeka Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çok, F., Morsünbül, Ü. (2011), "Bağlanma ve İlgili Değişkenler" , *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 3, s. 553-570.
- Dağlı, M. (2006) Ergenlerde Zeka Bölümü, Duygusal Zeka ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Ergin, D. Y., Özgürol, M. B. (2011) Bilimsel Tutum ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki <http://www.iconte.org> adresinden alındı

Ergün, O. (2016) Ergenlerde Duygusal Zeka Özellikleri ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erözkan, A. (2004) ” Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, s .155-175

Fanning, P., Kay, M. (1998) *Gündelik Gevşeme Egzersizleri*. İstanbul: Mavi Psikoloji

Gazioğlu, İ. E., Köksal, A. (2007) “Ergenlerde Duygusal Zeka İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki” *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, s. 133-146.

Görünmez, M. (2013) *Bağlanma Stilleri ve Duygusal Zeka Yetenekleri*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa

Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N. & Uysal, A. (2005) Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu'nun Psikometrik Açından Değerlendirilmesi, 8(16), 13-23.

Individual Differences and Their Relationship to Psychological Well-Being in Adolescence, *Journal of Youth and Adolescence*, 16 (5), 427-454

İ, İ. (2016) Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Sosyal Duygusal öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kahraman, S. (2015) Ergenlerde Bağlanma Stilllerinin Saldırganlık Davranışları ve depresyon Düzeyi İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karaboğa, M. (2011) Çocuklarda Bağlanma Stilleri ve Benlik Saygısının Aleksitimi Üzerindeki Yordayıcı Rolünün İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Kaynak, A. (2013) Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi .Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Mumcuoğlu, Ö. (2002) Bar-On Duygusal Zeka Testi Türkçe Dilsel Eşdeğerlilik, Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Malouf, J. M., Schutte, N. S. (2011) Emotional Intelligence Mediates the Relationship Between Mindfulness and Subjective Well-Being Personality and Individual Differences, 50, 1116-1119.

Santrock, J. (2012) *Yaşam Boyu Gelişim*. İstanbul: Nobel.

Sümer, M. Yetişkinlerin Bağlanma Stillerinin Duygusal Zeka, İlişkiye Bağlılık, İlişkide Algılanan Tatmin ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tarhan, N. (2009) “*Bilinçli Genç Olmak*” Var Mı Beni Anlamak İsteyen? İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.

Tatar, A., Tok, S., Saltukoğlu, G. (2011) Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi Klinik Psikofarmakoloji Bülteni 21(4) 325-338

Yavuzer, H. (2005) *Gençleri Anlamak*. İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. *Anne Olmak*. İstanbul: Remzi.

Ekler

Ek:1. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI: Liseli ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelenmesi.

---

*Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirseniz, **Çalışmaya Katılma Onayı Formu'nu** imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir./ Araştırmada kullanılacak tüm malzemeler ve yapılabilecek tüm harcamalar araştırmacı tarafından karşılanacaktır (iki cümleden biri olabilir)*

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

14-18 yaş aralığındaki lise öğrenimi gören ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka yetenekleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının araştırılması bu çalışmanın temel amacıdır. Literatür incelendiğinde ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka yetenekleri arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların son derece az olduğunu görmekteyiz. Alan çalışmalarına temelde yapılacak katkı bağlanma düzeylerinin duygusal zeka yeteneklerine etkisi var mı sorusuna cevap bulmaktır. Bağlanma bebek ile annesi/birincil bakıcı arasında kurulan ve duygusal açıdan bebeğin kendisini güvende hissetmesini sağlayan kuvvetli duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır(Grogan, 2005). Duygusal zeka ise duyguları algılama, düşünceye yardımcı olacak duygulara erişme ve meydana getirme, duyguları anlama ile zihinsel ve duygusal gelişimi desteklemek için duyguları düzenlemektir. Bu çalışma bağlanma düzeyleri ve duygusal zeka yetenekleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek bireylerin dünyayı algılaması ve açıklamasına etkisini inceleyecek olması açısından önem arz etmektedir.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Gönüllülere sosyodemografik veri formu, Ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma envanterinin anne ve babaya bağlanma formu, Schutte duygusal zeka ölçeği uygulanacaktır.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Bilimsel fayda sağlamak.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Tüm bilgiler gizli tutulacaktır ve kişisel bilgiler kullanılmayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

1. Zehra AKYILDIZ zehra.eroglu1@hotmail.com

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>	<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>	

<i>Vasi (var ise) Adı Soyadı:</i>	<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>	

<i>Arařtırmacı² Adı Soyadı:</i>	Zehra Akyıldız	<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

1: Gönüllünün bilgilendirilme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi

2:Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

Ek: 2. SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU

Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Formdaki tüm soruları eksiksiz olarak cevaplamanız çok önemlidir. Bu çalışmaya olan katkınız ve verdiğiniz cevaplardaki samimiyetinizden dolayı teşekkür ederim.

1) Cinsiyetiniz:

Kız ( ) Erkek ( )

2) Yaşınız: ( )

3) Ailenizin aylık ortalama ekonomik olarak gelir seviyesi hangi gruba girmektedir?

500-1000TL ( )

1000-1.500 TL ( )

2.000 -2.500 TL ( )

3000 TL ve üzeri ( )

4) Kaç kardeşiniz?

Tek çocuğum ( )

1 kardeşim var ( )

2 kardeşim var ( )

3 kardeşim var ( )

4 veya fazla kardeşim var ( )

5) Anne ve babanız birlikte mi, ayrı mı?

Birlikte ( ) Ayrı ( )

6) Annenizin eğitim düzeyi:

- a) İlkokul ( )
b) Ortaokul ( )
c) Lise ( )
d) Üniversite ( )
e) Lisans üstü ( )

7) Babanızın eğitim düzeyi:

- a) İlkokul ( )
b) Ortaokul ( )
c) Lise ( )
d) Üniversite ( )
e) Lisans üstü ( )

8) Doğumdan itibaren bakımınız üstlenen kişi?

- ( ) Öz anne babam ( ) Üvey anne babam ( ) Büyük anne ve/veya büyük babam ( )
Çocuk esirgeme yurdu ( ) Öğrenci yurdu ( ) Yakın akrabam ( ) Bakıcı ( ) Kreş ( )
Diğer

Ek:3. EBEVEYN ve ARKADAŞLARA BAĞLANMA ENVANTERİ ANNE FORMU(EABE)

Aşağıda annenizle olan ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Her bir cümle anlatılan durumne sıklıkla yaşadığınızı 7aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine (X) koyarak gösteriniz. Hiçbir maddenin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan her cümle ile ilgili olarak kendi durumunuzu doğru bir şekilde yansıtmaktır. Annenizi kaybetmişseniz yetişmenizden önce çok katkısı olan kişiyi göz önünüze alınız.

Aşağıdaki maddeleri annenizle ilişkinizi göz önüne alarak doldurunuz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Asla

Bazen

Daima

	1	2	3	4	5	6	7
1. Annem duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Annem başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Annem beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7
4. Sorunlarım hakkında annemle konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Evde kolayca keyfim kaçır.	1	2	3	4	5	6	7
6. Annemin kendi problemleri olduğundan, onu birde kendi problemlerimle sıkmak istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Kim olduğumu anlamamda annem bana yol gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Anneme kızgınlık duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10. Annemden pek ilgi görmüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11. Kızgın olduğumda annem anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5	6	7
12. Annem bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	1	2	3	4	5	6	7

**Ek:4. EBEVEYN ve ARKADAŞLARA BAĞLANMA ENVANTERİ BABA FORMU
(EABE)**

Aşağıda babanızla olan ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Her bir cümle anlatılan durumu ne sıklıkla yaşadığınızı 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine (X) koyarak gösteriniz. Hiçbir maddenin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan her cümle ile ilgili olarak kendi durumunuzu doğru bir şekilde yansıtmaktır. Babanızı kaybetmişseniz yetişmeniz en çok katkısı olan kişiyi göz önünüze alınız.

Aşağıdaki maddeleri babanızla ilişkinizi gözönüne alarak doldurunuz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Asla

Bazen

Daima

	1	2	3	4	5	6	7
1.Babam duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2.Babam başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3.Babam beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7
4.Sorunlarım hakkında babamla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5.Evde kolayca keyfim kaçır.	1	2	3	4	5	6	7
6.Babamın kendi problemleri olduğundan, onu birde kendiminkilerle sıklıkla istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7.Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu babama anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9.Babama kızgınlık duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10.Babamdan pek ilgi görmüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11.Kızgın olduğumda babam anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5	6	7
12.Babam bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenin sorar.	1	2	3	4	5	6	7

Ek: 5. SCHUTTE DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ

DUYGUSAL ZEKÂ ÖLÇEĞİ						
Aşağıda çeşitli durumlara ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra size uyma derecesini sağ taraftaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kişisel sorunlarımı başkaları ile ne zaman paylaşacağımı bilirim.	1	2	3	4	5
2	Bir sorunla karşılaştığım zaman benzer durumları hatırlar ve üstesinden gelebilirim.	1	2	3	4	5
3	Genellikle yeni bir şey denerken başarısız olacağımı düşünürüm.	1	2	3	4	5
4	Bir sorunu çözmeye çalışırken ruh halimden etkilenmem.	1	2	3	4	5
5	Diğer insanlar bana kolaylıkla güvenirler.	1	2	3	4	5
6	Diğer insanların beden dili, yüz ifadesi gibi sözel olmayan mesajlarını anlamakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
7	Yaşamımdaki bazı önemli olaylar neyin önemli neyin önemsiz olduğunu yeniden değerlendirmeme yol açtı.	1	2	3	4	5
8	Bazen konuştuğum kimsenin ciddi mi olduğunu yoksa şaka mı yaptığını anlayamam.	1	2	3	4	5
9	Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.	1	2	3	4	5
10	Duygularımın yaşam kalitem üzerinde etkisi yoktur.	1	2	3	4	5
11	Hissettiğim duyguların farkında olurum.	1	2	3	4	5
12	Genellikle iyi şeyler olmasını beklemem.	1	2	3	4	5
13	Bir sorunu çözmeye çalışırken mümkün olduğunca duygusallıktan kaçınırım.	1	2	3	4	5
14	Duygularımı gizli tutmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
15	Güzel duygular hissettiğimde bunu nasıl sonlandıracağımı bilirim.	1	2	3	4	5
16	Başkalarının hoşlanabileceği etkinlikler düzenleyebilirim.	1	2	3	4	5
17	Sosyal yaşamda neler olup bittiğini sıklıkla yanlış anlarım.	1	2	3	4	5
18	Beni mutlu edecek uğraşlar bulmaya çalışırım.	1	2	3	4	5

19	Başkalarına gönderdiğim beden dili, yüz ifadesi gibi sözsüz mesajların farkındayım.	1	2	3	4	5
----	---	---	---	---	---	---

20	Başkaları üzerinde bıraktığım etkiyle pek ilgilenmem.	1	2	3	4	5
21	Ruh halim iyiyken sorunların üstesinden gelmek benim için daha kolaydır.	1	2	3	4	5
22	İnsanların yüz ifadelerini bazen doğru anlayamam.	1	2	3	4	5
23	Yeni fikirler üretmem gerektiğinde duygularım işimi kolaylaştırmaz.	1	2	3	4	5
24	Genellikle duygularımın niçin değiştiğini bilmem.	1	2	3	4	5
25	Ruh halimin iyi olması yeni fikirler üretmeme yardımcı olmaz.	1	2	3	4	5
26	Genellikle duygularımı kontrol etmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
27	Hissettiğim duyguların farkındayım.	1	2	3	4	5
28	İnsanlar bana, benimle konuşmanın zor olduğunu söylerler.	1	2	3	4	5
29	Üstlendiğim görevlerden iyi sonuçlar alacağımı hayal ederek kendimi güdülerim.	1	2	3	4	5
30	İyi bir şeyler yaptıklarında insanlara iltifat ederim.	1	2	3	4	5
31	Diğer insanların gönderdiği sözel olmayan mesajların farkına varırım.	1	2	3	4	5
32	Bir kişi bana hayatındaki önemli bir olaydan bahsettiğinde ben de aynıını yaşamış gibi olurum.	1	2	3	4	5
33	Duygularımda ne zaman bir değişiklik olsa aklıma yeni fikirler gelir.	1	2	3	4	5
34	Sorunları çözüm biçimim üzerinde duygularımın etkisi yoktur.	1	2	3	4	5
35	Bir zorlukla karşılaştığım zaman umutsuzluğa kapılırım çünkü başarısız olacağıma inanırım.	1	2	3	4	5
36	Diğer insanların kendilerini nasıl hissettiklerini sadece onlara bakarak anlayabilirim.	1	2	3	4	5
37	İnsanlar üzgünken onlara yardım ederek daha iyi hissetmelerini sağlarım.	1	2	3	4	5
38	İyimser olmak sorunlar ile baş etmeye devam edebilmem için bana yardımcı oluyor.	1	2	3	4	5
39	Kişinin ses tonundan kendini nasıl hissettiğini anlamakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
40	İnsanların kendilerini neden iyi ya da kötü hissettiklerini anlamak benim için zordur.	1	2	3	4	5
41	Yakın arkadaşlıklar kurmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5

Özgeçmiş

Zehra AKYILDIZ

e-posta: zehra.eroglu1@hotmail.com

EĞİTİM

- 2015- 2017 Yüksek Lisans
Üsküdar Üniversitesi
Sosyal Bilimler Üniversitesi
Klinik Psikoloji
- 2010-2014 Lisans
İstanbul Ticaret Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Psikoloji
- 2005-2009 Lise
Özel Derya Öncü Lisesi
Türkçe-Matematik

STAJ VE İŞ DENEYİMİ

- 2012 (Haziran-Temmuz) Stajyer Psikolog
Özel Gülbahçesi Anaokulu
- 2013 (Haziran-Temmuz) Stajyer Psikolog
Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Araştırma Hastanesi
- 2016 (Ocak) Stajyer Psikolog
NP İstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi
- 2016 (Ağustos- halen) Okul Psikoloğu
Biltek Koleji

SEMİNERLER

- 19 Nisan 2011 İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji Semineri
- 3-4 Kasım 2012 İstanbul Ticaret Üniversitesi Evlilik Okulu Eğitim

Programı

10-11 Mayıs 2011- 2012 Beykent Üniversitesi Psikoloji Günleri

26-27 Nisan 2013 İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji Günleri Etkinliği

İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikodrama Tanıtım Grubu

28-30 Nisan 2016 1.Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi

7 Mayıs 2016 Okul Öncesi Duygusal Gelişim Çalıştayı

30-31 Temmuz 2016 Psikolojik İlk Yardım ve TSSB Eğitimi